

JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA

1.1.2015–31.12.2019

STABYHOUN

222

Tämä jalostuksen tavoiteohjelma on laaja tietopaketti käsittelemästään rodusta kaikkien rodun harrastajien ja rodusta kiinnostuneiden käyttöön. Tavoiteohjelma on laadittu Suomen Kennelliitto ry:n jalostustieteellisen toimikunnan mallirungon ja siihen liittyvien ohjeiden pohjalta. Jalostuksen tavoiteohjelma on käsitelty Saksanseisojakerhon ry:n vuosikokouksessa 2015, mistä on hyvissä ajoin tiedotettu rotujärjestön jäseniä jäsenjulkaisu Saksanseisoja-lehden 2/2015 numerossa sekä rotujärjestön internet-sivuilla. Jalostuksen tavoiteohjelma on ollut rotujärjestön internet-sivuilla: www.saksanseisojakerho.fi kaikkien rodusta kiinnostuneiden tutustuttavana ja kommentoitavana hyvissä ajoin ennen vuosikokousta 2015. Tavoiteohjelma on käyty läpi vuosikokouksen roturyhmäkokouksessa ja Saksanseisojakerho ry:n vuosikokouksessa 2015 ja hyväksytty jäsenistöltä tulleen palautteen mukaisesti muokattuna.

Suomen Kennelliitto ry:n jalostustieteellisen toimikunnan hyväksymisen jälkeen tämä jalostuksen tavoiteohjelma on voimassa PEVISA-kauden, minkä jälkeen tavoiteohjelma jälleen päivitetään.

Jalostuksen tavoiteohjelma on luettavissa ja tulostettavissa Saksanseisojakerho ry:n internetsivuilla (www.saksanseisojakerho.fi => muut mannermaisiet kanakoirat => stabyhoun) ja saatavissa myös tavoiteohjelman kokoajilta pyydettyäessä.

***Koonnut ja saadun palautteen mukaisesti muokannut: Sinikka Eloranta, Elli Pehkonen, Anna Suominen-Hautala, Anne Leppänen, Kirsi Mäki, Aila Murto, Kati Kettunen ja Tuija-Liina Laamanen.
Kannen piirros: Seppo Polameri***

SISÄLLYSLUETTELO

1. Yhteenveto	5
2. Rodun tausta.....	6
3. Rotujärjestön organisaatio ja sen historia.....	7
4. Rodun nykytilanne.....	8
4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	8
4.1.1 Kanta Suomessa	8
4.1.1 Kanta Ulkomailla	8
4.2 Luonne ja käyttäytyminen	17
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä, sekä rodun käyttötarkoituksesta ..	17
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	18
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet	18
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	20
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisistä ongelmakohdista, sekä niiden korjaamisesta	21
4.3 Terveys ja lisääntyminen	21
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	21
4.3.2 Muut rodulla todetut sairaudet.....	23
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	27
4.3.4 Lisääntyminen	28
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	28
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	28
4.4 Ulkomuoto	29
5. Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta.....	31
6. Jalostuksen tavoitteet ja toteutus	32
6.1 Jalostuksen tavoitteet.....	32
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	33
6.3 Rodunjärjestön toimenpiteet	34
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	35
6.5 Toimintasuunnitelman ja tavoiteohjelman seuranta	37
7. Lähteet	38

TAULUKOT:

Taulukko 1. Stabyhounien rekisteröinnit Suomessa 2005-2014

Taulukko 2. 2010–2014 rekisteröidyt tuontikoirat

Taulukko 3. Kotimaisten pentujen ja tuontipentujen rekisteröinnin kehitys vuodesta 2000 alkaen

Taulukko 4. Jalostukseen käytetyt koirat 2010–2014

Taulukko 5. Käytetyt yhdistelmät 2010–2014

Taulukko 6. Näyttelytulokset vuosina 2010–2014

Taulukko 7. Jalostukseen käytettyjen koirien terveystutkimustuloksia yhdistelmittäin 2010–2014

Taulukko 8. Suomen stabyhounkannan tehollinen populaatiokoko vuosittain

Taulukko 9. Lonkkaniveldysplasian kuvaustulokset Ruotsissa 2007-2011

Taulukko 10. Kanakoirien erikoiskoekäynnit

Taulukko 11. Lonkkakuvausten lukumäärä sekä tulosten jakauma vuosina 2004–2014

Taulukko 12. Tulosten prosentuaaliset osuudet eri vuosien kokonaislukumääristä

Taulukko 13. Kyynärkuvattujen lukumäärä sekä tulosten jakauma vuosina 2004–2013

Taulukko 14. Tulosten prosentuaaliset osuudet eri vuosien kokonaismääristä

Taulukko 15. Kuolinsyytaulukko

Taulukko 16. Taulukko koekäynneistä eri lajeissa vuosina 2011–2014.

Taulukko 17. SWOT-analyysi rodun tilasta

1. YHTEENVETO

Stabyhoun on Hollannista kotoisin oleva monipuolinen metsästyskoirarotu, joka kuuluu FCI:n ryhmään 7. Suomessa stabyhounien rotujärjestö on Saksanseisojakerho (SSK). Stabyhounille rotutyypillisiä piirteitä ovat riistaintoinen työskentely maastossa ja tarkka hajuaisti, lisäksi se on pehmeäsuinen riistankäsittelijä. Stabyhoun on luonteeltaan reipas, omistajaansa miellyttävä, aina parhaansa yrittävä koira. Se on iloinen ja helposti koulutettava metsästyskoira, joka sopii myös aktiiviseen perheeseen seura- ja harrastuskoiraksi. Ominaisuuksien säilyttämiseksi on jalostuksessa kiinnitettävä entistä enemmän huomiota käytettävien koirien luonteeseen, terveyteen ja käyttöominaisuuksiin.

Stabyhounia tavataan Hollannin lisäksi myös monissa muissa Euroopan maissa, erityisesti Pohjoismaissa, sekä Pohjois-Amerikassa. Suomessa stabyhouneja on noin 350, vuosittain rekisteröidään keskimäärin parikymmentä koira. Stabyhounia käytetään harvemmin alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan. Monipuolisuutensa vuoksi se on erittäin suosittu harrastuskoira useissa lajeissa. Jalostuksessa suuri haaste onkin saada syntyneitä pentuja metsästyskäyttöön ja myös testattua niiden ominaisuuksia kanakoirien erikoiskokeissa.

Ensisijaisen tärkeää on suunnitelmallisella jalostuksella laajentaa rodun geenipohjaa. Stabyhounin harvinaisuuden ja vähäisen määrän vuoksi tulee koko maailman populaatio nähdä yhtenä eikä erotella sitä eri maiden tasolle. Mahdollisimman montaa yksilöä on käytettävä jalostukseen ja huomioitava tarkasti mahdollisimman monen yhdistelmän jälkeläisten käyttö jatkossa.

Jalostuksessa tulee panostaa terveyteen ja luonteeseen. Arkoja, aggressiivisia tai ääniherkkiä koiria ei käytetä jalostukseen. Terveudessa huomioidaan lonkka- ja kyynärpääkuvausten lisäksi koiran yleisterveys. Kasvatetaan terveystutkimusten lukumäärää.

2. RODUN TAUSTA

Stabyhoun (Friese Stabij, Frisian Pointing Dog) on kotoisin Hollannin Frieslandin maakunnasta, erityisesti sen metsäiseltä, kaakkoon ja itään rajoittuvalta alueelta, jossa rotua on kasvatettu usean vuosikymmenen ajan. Rodun esivanhemmat löytyvät todennäköisesti spanieleista (Spanoel, Spaniel), joita tuotiin Alankomaihin pohjoisesta Espanjan miehityksen aikana (1568–1648). On esitetty, että rodulla saattaisi olla yhteyttä myös Saksassa, lähellä Hollannin rajaa ja myös Hollannissa toimineeseen, pienehköön metsästyskoiraan, ”Münsterin koiraan” (Heidewachtel) eli münsterinseisojaan sekä spanieli- ja setterityypiseen, Hollannin Drenthen maakunnasta kotoisin olevaan drentsenpeltopyykoiraan (Drentsche Partridge Dog). Muita kaukaisia sukulaisia saattavat olla isomünsterinseisoja ja mahdollisesti pitkäkarvainen saksanseisoja.

Kultaisen keskiajan hollantilaiset taidemaalarit, kuten Gabriel Metsu (1629–1667), liittivät maalauksiinsa usein myös koiran. Kuvan spanielityypisestä koirasta voidaan löytää piirteitä stabyhounista, drentsenpeltopyykoirasta ja pienestä münsterinseisojasta.

Ensimmäiset kirjalliset merkinnät rodusta löytyvät 1800-luvun loppupuolelta. Friisiläinen kirjailija Joost Halbertsam (1789–1896) mainitsi Frieslandin maaseutua käsittelevässä kertomuksessaan koiran nimeltä ”Bijke”, joka nukkui vanhan maanviljelijän housujen päällä. Hän kuvasi koiraa pitkäturkkiseksi, mustaksi koiraksi, joka jahtasi maatilalla tuhoeläimiä. Myöhemmin 1900-luvun kirjoituksissa (mm. J.Halbertsma, W.Dijkstra, N.Hichtum jne.) kuvasivat Bijke’ä - joksi he stabij’a kutsuivat- ”pitkäturkkiseksi, laikukkaaksi koiraksi”, joka oli sekä ”hyvä metsästyskoira että lasten kanssa hyvin toimeen tuleva koira”. Stabij on yhtä vanha kuin friisiläiset itse, ja erään selityksen mukaan nimet Bijke tai stabij kuvaavat koiran seisomista metsästäjän rinnalla; sta-mij-bij (stand-by,-me).

Gabriel Metsu: The Sleeping Sportsman
(noin 1657-1659).

Historiansa alkuaikoina stabyhoun (friisiläisittäin Stabyhûn) oli lähes yksinomaan pienituloisten maanviljelijöiden ja pientilallisten koira, jonka piti luonnollisesti soveltua ja sopeutua moneen tehtävään, käyttöön ja olosuhteisiin. Stabyhoun osoittautui erittäin monipuoliseksi työ- ja yleiskoiraksi, joka toimi maatilalla vahtikoirana, tuhoeläinten torjuna, pienriistan, kuten myyrien ja hillereiden pyydystäjänä, ja luonnollisesti myös metsästyskausina isännän apuna mm. metsäjänis- ja lintumetsällä. Koiralta odotettiin myös suojeluvaikeuksia, kärsivällisyyttä ja ystävällisyyttä lapsia kohtaan sekä kykyä sietää maatilalla muita eläimiä ja karjaa. Viime vuosisadan alussa tarkkavainuinen stabyhoun tuli erittäin tunnetuksi myyränmetsästäjän koirana. Tätä tehtävää stabyhoun hoiti kahdella menetelmällä; joko yksin tai yhteistyössä usein muuta työtä vailla olevan omistajansa (joita kutsuttiin nimellä Wâldsiers) kanssa. Huippuvuodet tällä saralla ajoittuivat vuosille 1917–1919, jolloin sekä ”hyvänenäisestä” ja toimintakykyisestä Bijkestä että myyrän nahoista maksettiin huokeita summia. Vuoden 1954 jälkeen myyränmetsästys julistettiin laittomaksi. Tätä ennen myyrät koettiin pelkäämistään tuhoeläiminä.

Kuitenkin, ennen kaikkea stabyhoun on sekä pehmeäsuinen noutaja että hyvävainuinen, tarkkasilmäinen, nopea, järjestelmällisesti ja tehokkaasti etenevä pitkäkarvainen seisija, joka toimii hyvällä ja innokkaalla asenteella. Joidenkin lähteiden mukaan vesityöskentely on stabyhounille jopa vieläkin ominaisempaa kuin

maassa työskentely. FCI:n (Federation Cynologique Internationale) luokituksen mukaan Frisian Pointing Dog (stabyhoun) on luokiteltu kuuluvaksi ryhmään 7. Kanakoirat, 1.2 Mannermaiset kanakoirat, Spanieli-tyyppi.

Kuvassa aikoinaan paljon käytetty jalostusuros Johnny (s. 1954).

Aikoinaan stabyhounia risteytettiin melko usein toisen Frieslandista kotoisin olevan rodun, pääosin saukon pyyntiin käytetyn vesikoiran, wetterhounin kanssa. Tavoitteena oli näiden kahden friisiläisen työ- ja metsästyskoiran parhaiden piirteiden optimoiminen.

Vuonna 1938 muutamat kasvattajat pyrkivät kuitenkin erottamaan stabyhounin ja wetterhounin toisistaan, ja vuonna 1942 Hollannin Kennelliitto, Raad van Beheer, tunnusti nämä rodut virallisesti omiksi roduikseen. Stabyhoun ja wetterhoun esiteltiin samana vuonna ensimmäisen kerran myös suurelle yleisölle Amsterdamin Voittaja -näyttelyssä. Ensimmäiset vuodet stabyhounin kasvatustyössä omana, virallisena rotuna olivat haasteellisia mm. siksi, että stabyhounilla ei toivottu esiintyvän wetterhounille tyyppillistä, selän päälle kiertyvää häntää eikä kiharaa turkkia. Vielä tänäkin päivänä nämä ominaisuudet saattavat tulla ajoittain stabyhounilla esille.

Hollannin stabyhoun- ja wetterhoun yhdistys Nederlandse Vereniging voor Stabij- en Wetterhounen (NVSW) perustettiin huhtikuun 26. päivänä 1947 ensisijaisena tavoitteena suojella näitä kahta arvokasta friisiläistä rotua ja turvata rotujen tulevaisuus myös tulevaisuudessa. Ensimmäinen stabyhoun saapui Suomeen vuonna 1991 Hollannista kennel Nortwartiin.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Stabyhoun kuuluu mannermaisten seisojarotujen yhteisen rotujärjestön, Saksanseisojakerho ry:n alaisuuteen. Saksanseisojakerho on perustettu vuonna 1943, jolloin yhdistyksen jäseniksi ilmoittautui 27 saksanseisojien harrastajaa.

Tällä hetkellä Suomen Kennelliittoon kuuluvassa rotujärjestössä on noin 2800 jäsentä, mihin tasoon se on viimeisten seitsemän vuoden aikana keskimäärin vakiintunut. Aluksi rotujärjestön edustamat koirat olivat vain lyhyt- ja karkeakarvaisia saksanseisojia, mutta nyt valikoimaan kuuluu jo 28 erilaista mannermaista seisojarotua tai rotumuunnosta, joihin rekisteröidään vuosittain 750 - 950 uutta pentua.

Saksanseisojakerhon tarkoitus on ylläpitää ja kehittää mannermaisia seisovia lintukoiria metsästyksen monitoimikoirina sekä edistää kanakoiraharrastusta Suomessa. Tähän kerho pyrkii järjestämällä roduilleen näyttelyitä, katselmuksia sekä kanakoirien erikoiskokeita (KAER) ja kilpailuja, julkaisemalla opaskirjoja ja neljästi vuodessa ilmestyvää Saksanseisoja-lehteä sekä näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa. Kerho myös vaalii ja ohjaa edustamiensa rotujen rodunjalostusta sekä pyrkii kaikin keinoin torjumaan koirien terveydentilaa mahdollisesti horjuttavia perinnöllisiä vikoja ja muita eläinsairauksia sekä tiedottamaan niistä jäsenilleen.

Saksanseisojakerhon hallituksessa on 7 jäsentä ja sihteeri. Lisäksi kerhon toimintaa ohjaavat toimikunnat: jalostustoimikunta, ulkomuototoimikunta, koetoimikunta ja tietojenkäsittelytoimikunta. Kerhon toimihenkilöihin kuuluvat myös päätoimittaja, jäsensihteeri, myyntisihteeri, vuosikirjan päätoimittaja ja kotisivujen vastuuhenkilö.

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnassa on 10 jäsentä. Jalostusneuvojat valitsee Saksanseisojakerhon vuosikokous. Lyhytkarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 3 henkilöä ja karkeakarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta 3 henkilöä. Bretonien jalostusneuvonnasta vastaa 2 henkilöä, pieni- ja isomünsterinseisojien sekä pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö ja muiden rotujen jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö. Muiden rotujärjestön alaisuuteen kuuluvien rotujen (22 eri rotua) pentuvälityksestä ja rotutietouden jakamisesta vastaa yhdistyksen vuosikokouksen valitsevat 8 rotuyhteyshenkilöä.

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunta määrittelee jalostuksen tavoitteet ja seuraa rotujemme tilaa. Toimikunta ohjaa jalostuksen suunnittelua antamalla lausuntoja ja suosituksia jalostusyhdistelmistä sekä hoitaa pentuvälitystä. Toimikunta pitää yllä jalostusrekisteriä jalostukseen sopiviksi katsotuista koirista. Jalostustoimikunta on mukana järjestelemässä jokavuotista nuorten koirien ikäluokkakatselmusta Junkkaria, vuosikokouksen tai erikoisnäyttelyn yhteydessä järjestettäviä jalostusaiheisia luentopäiviä sekä vastaa jalostuskatselmuksen järjestelyistä. (Lähde: Saksanseisojakerho ry.)

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. POPULAATION RAKENNE JA JALOSTUSPOHJA

4.1.1. KANTA SUOMESSA

Ensimmäinen stabyhoun tuotiin Suomeen 1980-luvun lopulla Hollannista ja tällä hetkellä arvioidaan että Suomessa on noin 350 stabyhounia. Koiria on tuotu Hollannista, Belgiasta, Ruotsista, Norjasta ja Tanskasta.

Ensimmäiset rekisteröidyt stabyhounit tuotiin Suomeen Hollannista vuonna 1991. Kotimainen kasvatustyö alkoi vuonna 1997 hollantilaisyntyisellä nartulla ja ruotsalaisella uroksella kennel Nordwartin toimesta. Ruotsalainen uros oli syntynyt Hollannissa. Seuraavan kennel Nordwartin pentueen, syntyi vuonna 1998, vanhemmat olivat myös hollantilaista syntyperää. Kennel Nordwartille syntyi yhteensä 3 pentuetta, viimeisin vuonna 2001. Kaikissa pentueissa oli sama emä, Ulbe Fan't Paradijske. Vuosina 2000-2001 aloittivat pari muuta kenneliä stabyhounien kasvattamisen. Kennel Applehill'sin ensimmäinen pentue syntyi vuonna 2000 ja kennel Hazebadin vuonna 2001. Kennel Trindy's kasvatti ainoan stabyhoun-pentueensa vuonna 2001. Kennelit Applehill's, Hazebad sekä Trindy's aloittivat kasvattamisen kotimaisilla nartuilla. Koirat olivat täys- tai puolisisaruksia. Kaikille käytettiin kuitenkin eri ulkomaalaista urosta.

Vuosittaiset pentuemäärät kasvoivat, mutta populaatio kehittyi geneettisesti yhdenmukaiseksi. Tämä sen vuoksi, että jalostukseen käytetyt nartut yhtä lukuunottamatta olivat toisilleen läheistä sukua. Geneettistä vaihtelua yritettiin saada käyttämällä näille nartuille Hollannissa, Tanskassa, Ruotsissa ja Belgiassa kasvatettuja uroksia. Valitettavasti populaation geneettistä kokoa pienensi kuitenkin huomattavasti tanskalaisyntyisen Canto-uroksen käyttäminen jalostukseen peräti yhdeksän kertaa. Kennel Applehill'sin

kantanarttu, Nordwart Adella, sai viisi pentuetta joista neljä oli Canton kanssa. Ainoasta pentueesta, jossa oli eri uros isänä, käytettiin jalostukseen kahta narttua, näiden molempien narttujen pentueiden isänä oli myös Canto. Canto jätti vuosina 2001–2006 yhteensä 49 pentua, mikä oli lähes puolet tuona aikana syntyneistä pennuista. Näin runsas yhden uroksen jalostuskäyttö supistaisi populaation geneettisen pohjan erittäin vähäiseksi, mikäli useita tämän jälkeläisistä käytettäisiin jalostukseen. Kuitenkin ainoastaan kahta Canton jälkeläistä on käytetty jalostukseen eli vaikutus jää kohtuulliselle tasolle. Ensimmäisen polven jälkeläisistä kahta on käytetty jalostukseen ja toisen polven jälkeläisistä kolmea (tilanne 2014).

Taulukko 1. Stabyhounien rekisteröinnit Suomessa 2005-2014, 326 koiraa joista 63 oli tuontikoiraa. Edellisellä 10 vuoden ajanjaksolla 1995-2004 rekisteröitiin yhteensä 86 koiraa joista 11 oli tuontikoiraa.

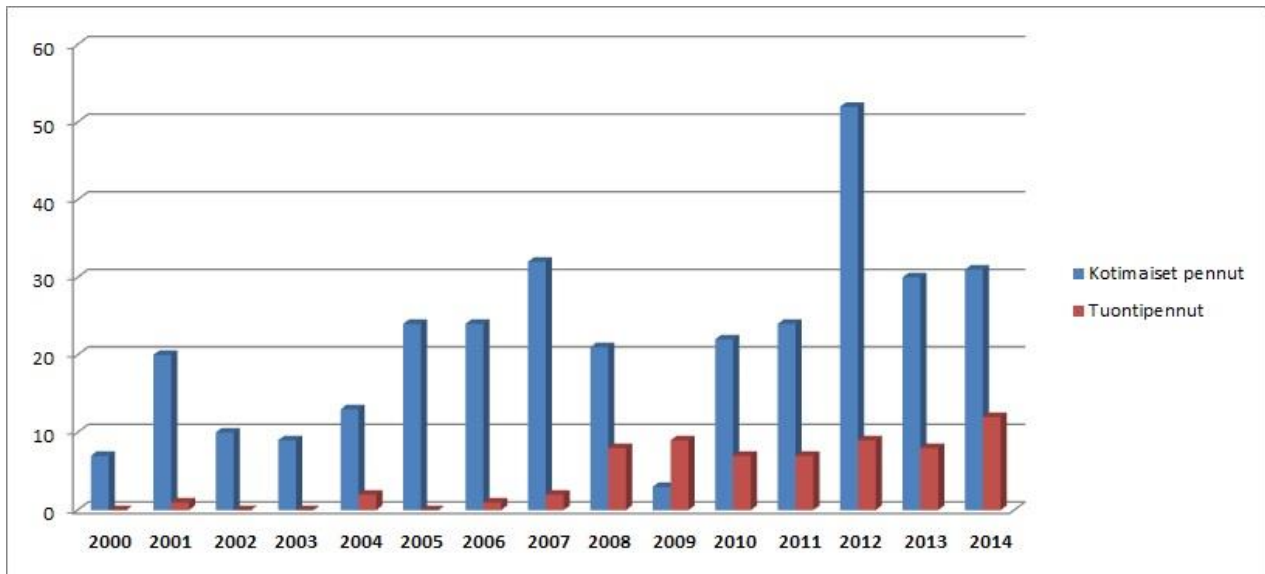
Vuosi	Pentueräkisteröinnit	Tuontikoirat	Yhteensä
2005	24	0	24
2006	24	1	25
2007	32	2	34
2008	21	8	29
2009	3	9	12
2010	22	7	29
2011	24	7	31
2012	52	9	61
2013	30	8	38
2014	31	12	43
Yhteensä	263	63	326

Kotimaisen kasvatustyön alettua stabyhounien tuonti Suomeen ulkomailta väheni huomattavasti. Vuodesta 2008 on tuontikoirien määrä taas lisääntynyt. Vuosina 2006–2009 Suomeen tuotiin 20 koiraa ja 2010–2014 43 koiraa. Lisääntynyt tuontikoirien määrä on myös samalla vaikuttanut Suomen stabyhounkantaan myönteisellä tavalla, 2010–2014 käytettiin jalostukseen yhteensä 20 tuontikoiraa, 6 urosta ja 14 narttua. Samalla aikavälillä käytettiin lisäksi 8 ulkomaista urosta jalostukseen.

Taulukko 2. 2010–2014 rekisteröidyt tuontikoirat

	Urokset	Nartut	Yhteensä
2010	4	3	7
2011	2	5	7
2012	4	5	9
2013	4	4	8
2014	5	7	12
	19	24	43

Taulukko 3. Kotimaisten pentujen ja tuontipentujen rekisteröinnin kehitys vuodesta 2000 alkaen

Rodun terveyden ja elinvoimaisuuden kannalta on tärkeää, että geneettinen pohja on mahdollisimman laaja. Tämä tarkoittaa sitä, että mahdollisimman montaa jalostuskelpoista yksilöä tulisi käyttää jalostukseen ja kannan tulisi myös koostua mahdollisimman monista koirista, jotka eivät ole sukua keskenään. Jalostuspohjaa voi laajentaa tehokkaasti vain käyttämällä sekä useita erisukuisia narttuja että uroksia. Yhdistelmien sukusiitosprosentin tulisi myös olla mahdollisimman alhainen. Uusintayhdistelmiä ei ole tehty 2010–2014 ja pienessä rodussa se on erittäin harvoin perusteltua.

Suomessa on vuosina 2010–2014 käytetty jalostukseen 19 urosta ja 18 narttua. Yhtä urosta, Bobby Jr Fan't Molenaars Hiem, käytettiin ajanjakson aikana neljä kertaa, pentuja 26. PEVISA:n mukainen matadoripykälä on 21 pentua (viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan). Kyseisen koiran isällä on ennestään kaksi pentuetta Suomessa, yhteensä 13 pentua. Kahta uroksista käytettiin

ajanjakson aikana kahta kertaa, toiselle syntyi 18 jälkeläistä ja toiselle 9. Käytetyistä uroksista 6 oli kotimaista, 5 tuontikoiraa ja 8 ulkomaista urosta. Nartuissa vastaava jako oli 8 kotimaista ja 10 tuontikoiraa.

Stabyhounpentu

Taulukko 4. Jalostukseen käytetyt koirat 2010–2014

Urokset	Pentueita	Pentuja
Bobby Jr Fan't Molenaars Hiem	4	26
Sinisuvan Allard	2	18
Åhlskogen's Staby Jehu	2	12
Freijahusets Tigeröga	1	11
Aiko Foppe Út It Suden	1	10
Boyke V.D. Kwaakhoeve	1	10
Anton Jelmer Fan De Moaie Hôvingen	1	9
Bägbys Antonio	2	9
Naessgården's Alway Action Ahead	1	8
Bartelt Boica Fan De Moaie Hôvingen	1	8
Bordrocks Douglas	1	8
Aquarius	1	6
Lútsen Bo V.Buske	1	6
Jurre V.'T Hondsdraf	1	5
Hazebad Flying Dutch Kiran	1	5
Hajo V.D. Eenhoornleijn	1	5
Applehill's Jazzi	1	5
Hazebad Lordian Baccus	1	5
Hazebad Dynamic Dustin	1	4
Molargårdens Emil	1	1
Yhteensä	26	171
Nartut	Pentueita	Pentuja
Hazebad Lollypop Beau	2	17
Kraaybell's Blixtra Af Boken	2	16
Hollanske Nije Fenna	2	11
Beitske Foske Fan't Tsjerkeriede	1	11
Hazebad Magnetic Yaya	1	10
Ragna Rosebud Fan Fryske Komof	2	10
Welmoed Muske V.D. Eenhoornleijn	1	10
Hazebad Blondies Mingo	2	9
Gadau Gaetske V.D. Kraay Heide	1	9
Marronales Emmy	1	9
Coastal Stars Abloom Estelle	1	9
Ohped Dal Olipas Omena	1	8
Ohped Dal Quincas Qaunis	1	7
Hazebad Flying Dutch Eiora	1	7
Linske-Lobke Fan't Koekoekswald	1	6
Sietske Fan 'E Blommetun	1	6
Hazebad Jilske Neesje	1	5
Häromi's Sea Wind Of Balzer	2	4
Hazebad Japke Neanke	1	4
Ohped Dal Vikkelä Ruusunen	1	3
Yhteensä	26	171

Taulukko 5. Käytetyt yhdistelmät 2010–2014

Isä	Emä	Pentueita	Pentuja
Freijahusets Tigeröga	Beitske Foske Fan't Tsjerkeriede	1	11
Aiko Foppe Út It Suden	Welmoed Muske V.D. Eenhoornleijn	1	10
Boyke V.D. Kwaakhoeve	Hazebad Magnetic Yaya	1	10
Sinisuvan Allard	Marrondales Emmy	1	9
Åhlskogen's Staby Jehu	Coastal Stars Abloom Estelle	1	9
Anton Jelmer Fan De Moaie Hôvingen	Hazebad Lollypop Beau	1	9
Sinisuvan Allard	Gadau Gaetske V.D. Kraay Heide	1	9
Naesgårdens Always Action Ahead	Kraaybell's Blixtra Af Boken	1	8
Bordrocks Douglas	Kraaybell's Blixtra Af Boken	1	8
Bartelt Boica Fan De Moaie Hôvingen	Hazebad Lollypop Beau	1	8
Bobby Jr Fan't Molenaars Hiem	Ohped Dal Olipas Omena	1	8
Bobby Jr Fan't Molenaars Hiem	Hazebad Flying Dutch Eiora	1	7
Bobby Jr Fan't Molenaars Hiem	Ohped Dal Quincas Qaunis	1	7
Aquarius	Sietke Fan 'E Blommetun	1	6
Lútsen Bo V. Buske	Hollanske Nije Fenna	1	6
Bägbys Antonio	Linske-Lobke Fan't Koekoekswald	1	6
Hazebad Lordian Baccus	Hazebad Blondies Mingo	1	5
Hajo V.D. Eenhoornleijn	Ragna Rosebud Fan Fryske Komof	1	5
Jurre V.'T Hondsdraf	Ragna Rosebud Fan Fryske Komof	1	5
Hazebad Flying Dutch Kiran	Hollanske Nije Fenna	1	5
Applehill's Jazzi	Hazebad Jilske Neesje	1	5
Bobby Jr Fan't Molenaars Hiem	Hazebad Blondies Mingo	1	4
Hazebad Dynamic Dustin	Hazebad Japke Neanke	1	4
Åhlskogen's Staby Jehu	Ohped Dal Vikkelä Ruusunen	1	3
Bägbys Antonio	Häromi's Sea Wind Of Balzer	1	3
Molargårdens Emil	Häromi's Sea Wind Of Balzer	1	1
Yhteensä		26	171

Käytetyistä uroksista kaikki Suomessa asuvat ovat käyneet näyttelyissä. Nartuilla kaikilla paitsi yhdellä on näyttelytulos. Jalostuskoiran vaatimukseen kuului vähintään laatumaininta H (hyvä) virallisesta näyttelystä. Laatumaininta H ei saanut olla huonosta luonteesta johtuva. Kaikki jalostukseen käytetyt koirat eivät täyttäneet ko. vaatimusta.

Näyttelykäyntien lukumäärä on kasvanut ja on erittäin hyvä rekisteröinteihin nähden. Vuosina 2010–2014 ainoastaan yhdestä pentueesta (syntynyt 2013) ei ole osallistunut yksikään koira näyttelyyn. Kolmesta pentueesta peräti kaikki koirat ovat osallistuneet näyttelyyn. Vuonna 2014 syntyneet pennut ovat kaikki olleet liian nuoria osallistuakseen viralliseen näyttelyyn samana vuonna.

Taulukko 6. Näyttelytulokset vuosina 2010–2014

Vuosi	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä	
2010		114	68	15	0	1	0	198
2011		146	54	10	2	1	0	213
2012		175	53	13	0	2	0	243
2013		215	74	16	1	4	1	311
2014		225	67	8	1	3	0	304
Yhteensä		875	316	62	4	11	1	1269

Kokonaisuutena arvioiden Suomen stabyhounpopulaation jalostuspohja on terve ja rakenteeltaan hyvä. Suomessa tehdään myös paljon työtä stabyhounien terveyden eteen. Koiria tutkitaan paljon ja ihmisiä kannustetaan käyttämään varsinkin jalostuskoiria terveystarkastuksissa, mutta suositellaan myös, että tavallisia kotikoira tutkittaisiin. Tämä sen vuoksi, että saataisiin mahdollisimman kattavasti tietoa rodun terveydellisestä tilasta ja samalla kartoitetaan populaatiossa mahdollisesti esiintyviä sairauksia. Jalostukseen käytettävillä koirilla on kaikilla lonkkakuvauslausunto (PEVISA) ja melkein kaikilla vuosina 2010–2014 jalostukseen käytetyillä kotimaisilla koirilla oli myös kyynärnivellausunto. Ainoastaan yhdeltä urokselta ja yhdeltä nartulta puuttui kyynärnivellausunto. Jalostukseen ei saa käyttää koira, jolla on kyynärnivellausunto 2 tai 3. Suomessa ryhdyttiin tekemään koirille von Willebrand verenvuototaudin geenitestausta viime JTO kaudella (2011–2015), ja melkein kaikki jalostukseen käytetyt koirat ovat testattuja. Koirille on myös tehty myös mm. silmäpeilauksia ja sydänkuunteluja.

Taulukko 7. Jalostukseen käytettyjen koirien terveystutkimustuloksia yhdistelmittäin 2010–2014

Isä	Lonkat	Kyynärät	Muuta	Emä	Lonkat	Kyynärät	Muuta
Freijahusets Tigeröga	A/A	0/0		Beitske Foske Fan't Tsjerkeriede	C/C	0/0	
Aiko Foppe Út It Suden	A		*	Welmoed Muske V.D. Eenhoornleijn	C/B	0/0	
Boyke V.D. Kwaakhoeve	A		*	Hazebad Magnetic Yaya	A/B	1/1	
Sinisuven Allard	B/B	0/0		Marronales Emmy	B/B	0/0	Silmät ok
Åhlskogen's Staby Jehu	B/C	0/0	Silmät ok	Coastal Stars Abloom Estelle	B/B	0/0	Silmät ok
Anton Jelmer Fan De Moaie Hóvingen	A	FREE	*	Hazebad Lollypop Beau	B/B	1/1	
Sinisuven Allard	B/B	0/0		Gadau Gaetske V.D. Kraay Heide	B/B	0/0	Silmät ok
Naesgården's Always Action Ahead	A		*	Kraaybell's Blixtra Af Boken	B/A	0/0	Silmät ok
Bordrocks Douglas	B	0	*	Kraaybell's Blixtra Af Boken	B/A	0/0	Silmät ok
Bartelt Boica Fan De Moaie Hóvingen	A		*	Hazebad Lollypop Beau	B/B	1/1	
Bobby Jr Fan't Molenaars Hiem	B/B	0/0		Ohped Dal Olipas Omena	C/C	1/0	
Bobby Jr Fan't Molenaars Hiem	B/B	0/0		Hazebad Flying Dutch Eliora	C/B	0/0	
Bobby Jr Fan't Molenaars Hiem	B/B	0/0		Ohped Dal Quincas Qaunis	B/C	0/0	
Aquarius	A/A	0/0		Sietke Fan 'E Blommetun	B/B	1/0	
Lútsen Bo V. Buske	A		*	Hollanske Nije Fenna	B/C	1/1	
Bägbys Antonio	B/B	0/0		Linske-Lobke Fan't Koekoekswald	B/B	0/0	Silmät ok
Hazebad Lordian Baccus	B/B	1/0		Hazebad Blondies Mingo	C/A	0/0	Silmät ok
Hajo V.D. Eenhoornleijn	B/B		*	Ragna Rosebud Fan Fryske Komof	A/A	1/0	Silmät Distichiasis
Jurre V.'T Hondsdraf	B/B	0/0	Silmät ok, sydän ok	Ragna Rosebud Fan Fryske Komof	A/A	1/0	Silmät Distichiasis
Hazebad Flying Dutch Kiran	A/A	0/0		Hollanske Nije Fenna	B/C	1/1	
Applehill's Jazzi	B/B			Hazebad Jilske Neesje	C/C		
Bobby Jr Fan't Molenaars Hiem	B/B	0/0		Hazebad Blondies Mingo	C/A	0/0	Silmät ok
Hazebad Dynamic Dustin	A/A	0/0	Silmät ok	Hazebad Japke Neanke	C/C	0/1	Pölvät 0/0
Åhlskogen's Staby Jehu	B/C	0/0	Silmät ok	Ohped Dal Vikkela Ruusunen	A/B	0/0	
Bägbys Antonio	B/B	0/0		Häromi's Sea Wind Of Balzer	A/A	0/0	
Molargårdens Emil	B/A	0/0		Häromi's Sea Wind Of Balzer	A/A	0/0	

* = ulkomainen tutkimustulos

Kaikki koirat kantavat perimässään enemmän ominaisuuksia kuin mitä niiden ulkoasusta nähdään. Myös niillä huippukoirilla, joilla ei nähdä mitään negatiivisia piirteitä, saattaa olla piilevinä esimerkiksi erilaisille sairauksille altistavia geenialleeleja. Monet epätoivotut ominaisuudet, kuten esimerkiksi sairaudet, ”ilmestyvät” rotuihin usein tiettyjen sukulinjojen liikakäytön ja siten geneettisen monimuotoisuuden vähenemisen seurauksena. Geneettisesti monimuotoisessa populaatiossa haitalliset alleelit eivät yleensä tule näkyviin eivätkä muodostu ongelmaksi, koska edulliset alleelit peittävät ne. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä. Tulehdussairaudet, autoimmuunitaudit sekä allergiat voivat olla seurausta geenikirjon kapenemisesta. Niinpä koirakannan pitämiseksi terveenä ja elinvoimaisena, tulee kanta pitää geneettisesti mahdollisimman laajana ja monimuotoisena. Jalostus ja perinnöllinen edistyminen ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Tehollinen populaatiokoko kuvaa suvun jatkamiseen käytettyjen yksilöiden määrää. Teholliseen populaatiokokoon vaikuttaa jalostuseläimen sukupuoli. Esimerkiksi käytettäessä 50 narttua ja 50 urosta teholliseksi populaatiokooksi saadaan 100, mutta jos käytetään 50 narttua ja vain 5 urosta teholliseksi populaatiokooksi saadaan 18,2. Tehollinen populaatiokoko on hyvä mittari määriteltäessä niin sanotun suljetun populaation kokoa. Suomen stabyhounkanta on kuitenkin avoin populaatio johon sekoittuu jatkuvasti uutta verta käytettäessä jalostuksessa erisukuisia tuontikoiria, tekemällä astutusreissuja ulkomaille ja keinosiementämällä suomalaisia narttuja ulkomaisten urosten spermalla. Jalostuspohja on kuitenkin hyvin kapea, mikä rajoittaa rodun perinnöllistä monimuotoisuutta. Sukusiitosaste on pysynyt hyvin alhaisena yhdistelmissä, mutta koska suurin osa jalostukseen käytetyistä koirista on sukua toisilleen, koko kannan sukusiitosaste on korkeampi.

Taulukko 8. Suomen stabyhounkannan tehollinen populaatiokoko vuosittain

2014	2013	2012	2011	2010
6,86	8,00	4,00	10,00	6,00

Lisääntynyt tuontikoirien määrä on helpottanut huomattavasti jalostusuroksen löytämistä Suomesta. Tuontikoiria, narttuja ja uroksia, tulisi käyttää jalostukseen jos ne siihen soveltuvat. Lisäksi kotimaisia koiria pitäisi myös enemmän hyödyntää kasvatuksessa. Kotimaisia narttuja käytetään jalostukseen, mutta valitettavasti uroksia ei käytetä läheskään niin paljon kuin voisi. Uroksista, niin kotimaisista kuin ulkomaisista, käytetään harvoja uroksia, mutta useita useamman kerran. Jotta saataisiin geneettistä monimuotoisuutta ja säilytettäisiin rodun elinvoimaisuus, tulee rodun yksilöitä käyttää jalostukseen mahdollisimman monipuolisesti. Myös sukulinjojen liikakäyttö tulee ottaa huomioon kun tehdään jalostusvalintoja.

4.1.2. KANTA ULKOMAILLA

HOLLANTI

Rodun kotimaassa Hollannissa on ajanjaksolla 1.1.2010–11.7.2014 rekisteröity yhteensä 2395 stabyhounpentua. Pentueita oli 387. Vuosittaiset luvut ovat seuraavat:

2010	536 pentua/87 pentuetta	
2011	475 pentua/72 pentuetta	
2012	560 pentua/104 pentuetta	
2013	505 pentua/78 pentuetta	
2014	319 pentua/46 pentuetta	(1.1–11.7.2014)

Hollannissa alettiin vuonna 2013 tutkia perinnöllistä sydänsairautta PDA:ta (patentti ductus arteriosus) yhdessä Utrechтин yliopiston kanssa. Projekti aloitettiin kun PDA:ta oli esiintynyt useammassa pentueessa. Projekti on kesken, mutta tähän mennessä monelta koiralta on saatu kerättyä sydänkuuntelutulos. Lisäksi sairailta koirilta, ja koirilta joiden lähisukulaisilta on löydetty PDA:ta, on otettu verinäytteet. Toivottavasti tämän projektin myötä saadaan lisätietoa tästä sydänsairaudesta.

RUOTSI

Ensimmäinen pentue syntyi Ruotsissa vuonna 1997. Vuosina 1997–2011 Ruotsissa on syntynyt yhteensä 109 pentuetta, jossa 736 pentua. Samalla aikavälillä tuotiin ulkomailta 30 koiraa. 2012–2014 Ruotsissa syntyi 35 pentuetta jossa 234 pentua. Vuosien 2012–2014 ulkomaantuonneista ei ole tietoa saatavilla. Svenska Stabyhoun Klubben, SvSK, on tehnyt rodulle jalostuksen tavoiteohjelman (Rassspecifika avelsstrategier – RAS). Jalostuskäytäntö Ruotsissa on seuraavanlainen (tarkistettu 13.3.2010, SvSK):

1. Pyritään aktiivisesti säilyttämään stabyhounin rodunomaiset piirteet.
2. Astutushetkellä molempien vanhempien pitää olla vähintään kaksi vuotta vanhoja.
3. SKK:n (Svenska Kennelklubben) sääntöjen mukaisesti jalostukseen tulisi käyttää ainoastaan terveitä ja hyväluonteisia koiria, SvSK on tätä sääntöä mukaillen päättänyt, että koirien pitää olla sekä lonkka- että kyynärnivelkuvattuja. Jalostukseen saa käyttää vain HD A tai B sekä ED UA (utan anmärkning, ei huomautettavaa).
4. Virallisesta näyttelystä vähintään laatuarvostelu Very Good (erittäin hyvä).
5. Edistääkseen geneettistä monimuotoisuutta uroksen jälkeläismäärä ei saa nousta yli määrän joka vastaa 5% viimeisen viiden vuoden aikana rekisteröidyistä stabyhoun pennuista. Lisäksi samaa yhdistelmää ei tulisi uusia (ei koske ulkomaan astutuksia).
6. Ennen kuin narttua käyttää uudestaan jalostukseen, aikaisemman pentueen pennuista vähintään 50% tulisi käyttää lonkkakuvauksissa sekä arvioida muulla tavalla.

SKK:n mukaan jalostukseen saa myös käyttää HD C koiria, heidän mielestään rajataan liikaa koiria pois jalostuksesta jos vain HD A ja HD B koiria saisi käyttää. Vaikka SvSK on tehnyt päätöksen, että kerho ei salli HD C koirien käyttämistä jalostukseen on kuitenkin C- ja D-lonkkaisten koirien osuus kasvanut tämän vuonna 2008 tehdyn päätöksen jälkeen.

Taulukko 9. Lonkkaniveldysplasian kuvaustulokset Ruotsissa 2007-2011 (Avelsstrategi (RAS) för Stabyhoun)

2007	2008	2009	2010	2011
A: 12 (24,5%)	A: 18 (50%)	A: 10 (17,9%)	A: 6 (27,3%)	A: 12 (19,7%)
B: 25 (51%)	B: 11 (30,6%)	B: 26 (46,4%)	B: 9 (40,9%)	B: 25 (40,9%)
C: 7 (14,3%)	C: 7 (19,4%)	C: 16 (28,6%)	C: 6 (27,3%)	C: 20 (32,9%)
D: 5 (10,2%)	D: -	D: 4 (7,1%)	D: 1 (4,5%)	D: 4 (6,5%)

Ruotsissa on kiinnitetty paljon huomiota sisäsiitosasteen alentamiselle. SvSK suosittelee, että kiinnitettäisiin entistä enemmän huomiota jalostusvalintoja tehtäessä yhdistelmien taustoihin sekä geneettiseen monimuotoisuuteen. Vältettäisiin matadoriurosten käyttämistä ja tuotaisiin enemmän jalostusmateriaalia ulkomailta. Ruotsin stabyhounit ovat erittäin läheistä sukua toisilleen, vuonna 1997 pentueiden keskimääräinen sisäsiitosprosentti oli 10,7%, vuonna 2003 3,1% ja vuonna 2011 3,2%

Ruotsissa stabyhouneja käytetään monipuolisesti niin metsästykseen, jäljestykseen, tokoon, agilityyn kuin myös noutamiseen.

NORJA

Norjaan tuotiin ensimmäinen stabyhoun vuonna 1998 Ruotsista. Tämän jälkeen koiria on tuotu Ruotsin lisäksi myös Tanskasta ja Hollannista. Norjassa on syntynyt yhteensä 10 pentuetta, ensimmäinen vuonna 2005 (kennel Naessgarden). Pentueiden keskimääräinen koko on ollut noin 8 pentua. Tällä hetkellä arvioidaan, että Norjassa on noin 140 stabyhounia.

Ongelma Norjassa tällä hetkellä on, että suurin osa jalostukseen käytetyistä nartuista on läheistä sukua toisilleen. Yhdistelmissä on pääasiassa käytetty hollantilaisia uroksia. Tavoitteena on, että jalostukseen käytettäisiin enemmän erisukuisia narttuja. Yhdistelmien sukusiitosprosentin suositellaan jäävän alle 6,25% kuudella sukupolvella laskettuna.

NoSK (Norsk Stabyhoun Klubb) on tehnyt jalostuksen tavoiteohjelman (RAS) joka on voimassa 1.1.2019 asti. Lisäksi kerholla on seuraavat säännöt koskien jalostusta:

1. Jalostuskoiran sekä sen sisarusten ja vanhempien tulee olla sosiaalisesti ja fyysisesti terveitä. Luonteen ja terveydentilan arviointi tehdään näyttelyarvosteluiden, testien ja kasvattajan sekä omistajan kertomusten perusteella.
2. Pyritään säilyttämään stabyhounin rotutyypilliset rotuominaisuudet.
3. Jalostukseen käytettävä koira on saanut vähintään Very Good (erittäin hyvä) virallisessa näyttelyssä.

4. A) Jalostuskoiran täyssisaruksista (jalostuskoira mukaan lukien) 50% pitää olla HD ja ED terveitä, tarkoittaen tulosta HD A, HD B ja ED A. Ei-tutkittu koira lasketaan sairaaksi. 1.1.2012 lähtien NKK vaatii HD tulosta jalostukseen käytettäville koirille, jotta pennut voidaan rekisteröidä. B) HD ja ED terveet koirat jotka eivät täytä kohdassa A vaadittuja asioita voidaan käyttää jalostukseen kerran, uusintakäyttö vaatii, että 50% ensimmäisen pentueen koirista on HD ja ED terveitä. Yhdistelmässä ainakin toisen vanhemman on täytettävä kohdassa A vaadittuja asioita.

5. Jalostukseen käytettävän nartun on oltava vähintään kahden vuoden ikäinen pentujen syntyessä. Nartun käyttäminen jalostukseen kahdesta peräkkäisestä juoksuista riippuu nartun kunnosta, iästä, pentujen lukumäärästä sekä juoksujen välistä. Jos nartulla on kaksi pentuetta vuoden sisällä, tulee sillä olla vuoden tauko ennen kuin seuraava pentue syntyy.

6. Pentueen, jossa 20. jälkeläinen syntyy, jälkeen jalostuseläin poistetaan jalostuksesta jälkeläisarvioinnin ajaksi. Tulevat pentueet kyseiselle koiralle riippuvat jälkeläisarvioinnin tuloksesta.

7. Ulkomaantuontien, tuontisperman sekä ulkomaisen uroksen kohdalla (poikkeuksena Ruotsi) ei vaadita HD ja ED tuloksia sisaruksilta. Jos tulokset kuitenkin ovat tiedossa, tulisi ne ottaa huomioon. Hollantilaisen jalostuskoiran käytössä ei vaadita ED tulosta.

8. Samaa yhdistelmää ei saa uusia.

9. Koiraa, jolla on todistetusti perinnöllisiä sairauksia, ei saa käyttää jalostukseen.

10. Saksipurenta on hyväksytty purenta. Tasapurentaa saa käyttää. Jälkeläisille pitää suorittaa arviointi ennen kuin koiraa käytetään uudestaan jalostukseen. Ylä- ja alapurentaa ei hyväksytä. Viimeisimmässä näyttelylomakkeessa, jossa purenta on mainittu, on voimassa.

11. Lisäksi kaikkien pitää noudattaa NKK:n (Norsk Kennel Klub) sääntöjä koskien kasvattamista ja jalostusta.

Norjassa stabyhouneja käytetään mm. jäljestykseen, tokoon ja agilityyn.

4.2. LUONNE JA KÄYTTÄYTYMINEN SEKÄ KÄYTTÖMINAISUUDET

4.2.1. ROTUMÄÄRITELMÄN MAININNAT LUONTEESTA JA KÄYTTÄYTYMISESTÄ, SEKÄ RODUN KÄYTTÖTARKOITUKSESTA

Isäntäväkeensä kiintynyt, pehmeä ja lempeä seuralainen. Älykäs, tottelevainen, helposti koulutettava ja vapautunut, hyvä vahtikoira. Ei äkäinen eikä näykkivä. Stabyhoun on vaatimaton, vankkarakenteinen ja pitkäkarvainen seisija.

2.2.2. LUONNE JA KÄYTTÄYTYMINEN PÄIVITTÄISTILANTEISSA

Stabyhounin luonnetta kuvataan älykkääksi, tottelevaiseksi ja helposti koulutettavaksi. Rotua on verrattu alkuperäisiin friisialaisiin ihmisiin, jotka ovat olleet luonteeltaan itsepäisiä, rehellisiä, hiljaisia, sosiaalisia ja ystävällisiä, mutta kuitenkin alkuun hieman varautuneita vieraita kohtaan. Pääsääntöisesti rotua pidetään hyväluonteisena, miellyttävänä koti- ja harrastuskoirana. Rodussa ei tule ilmetä aggressiivisuutta.

Rodun luonteessa näkyy edelleen sen alkuperäinen käyttötarkoitus maatilän yleiskoirana, sekä lintukoirana ja näiden luonteenpiirteiden säilymisestä tulee huolehtia. Rotu on energinen ja vaatii säännöllistä aktiviteettiä ja liikuntaa. Kotioloissa se on pääsääntöisesti rauhallinen, mukavuudenhaluinen ja nauttii ihmisten läheisyydestä. Se toimii hälyttävänä vahtikoirana, mutta ei puolusta reviiriään. Rodun yksilöissä ei ole havaittu aggressiivisuutta.

4.2.3. KÄYTTÖ- JA KOEOMINAISUUDET

Hollannissa stabyhoun on ollut alun perin käyttökoira. Stabyhoun oli hälyttävä vahtikoira joka karkotti tuholaiset, metsästi omistajansa kanssa. Se näytti riistan, ajoi ja haki sen. Pienempikokoiset stabyhounit metsästivät myyriä ympäri maata ja ne kulkivat omistajiansa mukana pyörän päällä korissa. Suurempikokoisia stabyhouneja käytettiin myös karryjen vetoon. Stabyhoun on metsästyskoirarotu, jota nykyään käytetään yleisimmin aktiivisena harrastuskoirana.

Suomessa stabyhounin käyttö metsästyksessä on ollut hyvin vähäistä. Viime aikoina metsästävät ihmiset ovat enenemissä määrin hankkineet koiriksi stabyhouneja. Tästä syystä vasta nyt on alettu ymmärtämään mitkä ovat sen luontaiset metsästystaipumukset. Stabyhounilla ei ole luontaisesti niin voimakasta riistaviettä kun muilla ryhmän seitsemän roduilla. Koiran riistavietin herättämiseen on panostettava alusta alkaen. Jotkut kasvattajat ovat alkaneet jo pikkupentuaikana testaamaan pentujen luontaisia viettejä riistalle. Vieteissä on havaittavissa selkeitä yksilökohtaisia eroja. Tätä tehdään siitä syystä, että mahdolliset uudet pentujen omistajat jotka aikovat metsästä koiransa kanssa, pääsisivät hyvin alkuun metsästyskoulutuksessa.

Stabyhounien koulutusta

Stabyhoun kuuluu FCI:n ryhmään 7 (kanakoirat). Näin ollen sen pitäisi olla seisova lintukoira. Metsästäjät ovat jo pidempään sanoneet sen käyttäytyvän ylös ajavan lintukoiran tavoin. Tähän asiaan on tullut lisää varmuutta, kun stabyhounin käyttö metsästyksessä on lisääntynyt. Stabyhounin haku on erilaista kuin muiden seisojien. Se työskentelee rauhallisemmin ja lähempänä metsästäjää. Sen hakukuvio on myös huomattavasti suppeampi kuin seisojien haun tulisi olla. Sitä tulisi kouluttaa ja käyttää kuten ylösajavaa koira käytetään. Noutajana se toimii hyvin ja yleensä se ui mielellään. Tästä syystä vesinouto on sille

luontainen toiminta. Noutajana se on pehmeäsuinen eikä vahingoita saalista puremalla. Samoin tarkan nenänsä ansiosta myös jäljestävänä koirana se toimii hyvin.

Stabyhouneja on ollut Suomessa vuodesta 1991, mutta vasta vuonna 2010 ensimmäiset stabyhounit ovat osallistuneet KAER kokeisiin. Rotuyhdistykset ovat järjestäneet vuosien varrella useita koulutuksia aiheena kanakoiralla metsästäminen. Koulutuksiin on pääsääntöisesti osallistuneet koirien omistajat jotka ovat kouluttaneet koiraansa, mutta eivät metsästä. Suomen Stabyhounkerho ry perusti vuonna 2014 metsästystoimikunnan. Toimikunnan tarkoituksena on yhdistää stabyhounilla metsästävät ihmiset ja järjestää rodunomaista metsästyskoulutusta.

Kanakoirien erikoiskokeet (KAER) ovat metsästyskokeita, joiden tarkoituksena on saada tietoja koirien metsästysominaisuuksista kanakoirien jalostusta varten ja edistää koirien metsästyskäyttöä. Kokeissa arvioidaan koirien kykyä löytää ja käsitellä riistaa luonnon olosuhteissa. Kokeita järjestetään pelto, metsä ja tunturimaastoissa. Vesi- ja jälkikokeet järjestetään yleensä erillisenä kokeena, joissa arvioidaan koiran kykyä vesinoutoon ja laahausjäljen suorittamiseen. Lisäksi huomiota kiinnitetään koiran luonteeseen sekä toimintaan sen kohdatessa petoeläimiä.

KAER-kokeessa koeluokkia on kolme. *Nuorten luokkaan* (NUO) saa osallistua koira, joka on täyttänyt 9 kk ja on enintään 24 kk, eikä ole kilpaillut muissa luokissa. *Avoimeen luokkaan* (AVO) saa osallistua koira, joka ei ole oikeutettu osallistumaan voittajaluokkaan. *Voittajaluokkaan* (VOI) osallistuu koira, joka on saanut 1. palkinnon avoimessa luokassa.

Kaikissa luokissa käytetään laatuarvostelua ja annetaan niin monta 1. 2. ja 3. palkintoa (esim. AVO 2) kuin koirien saamat pistemäärät edellyttävät.

Tullakseen palkituksi nuorten luokassa (NUO) ja avoimessa luokassa (AVO) koiran on saatava hyväksytty arvosana hausta ja riistatyöstä. Nuorten luokassa kiinnitetään eniten huomiota koiran synnynnäisistä taipumuksista johtuvaan suorituskyykyyn.

Stabyhoun sorsametsällä

Tullakseen palkituksi AVO 1. palkinnolla koiran on saatava hyväksytty arvosana jokaisesta osasuorituksesta ja sillä on oltava vähintään kaksi (2) hyväksyttyä riistatyötä. Tullakseen palkituksi voittajaluokassa (VOI) koiran on saatava hyväksytty arvosana jokaisesta osasuorituksesta.

Eri rotuihin kuuluvat koirat arvostellaan samojen perusteiden mukaan ottaen huomioon rotukohtaiset eroavat ominaisuudet (esim. spinone ja bracco italiano saavat hakea muista poiketen ravaamalla).

Maasto-osuudessa ylituomari arvioi koiran **haun** tuloksellisuutta sekä mm. juoksuvauhtia, tuulenkäyttöä, maastonpeittävyyttä, laajuutta, yhteistyötä ja metsästyshalua.

Riistatyö tapahtumasta arvioidaan mm. seisontaherkkyys, seisonnan kiinteys, eteneminen, paikallistaminen ja käyttäytyminen riistan karkottuessa.

Noutosuorituksessa arvioidaan noutohalukkuus, kantaminen, pureskelu, luovutus ja käyttäytyminen riistan pudotessa.

Lisäksi kirjataan, jos koiran **luonteessa** on huomauttamista, esim. jos se on vihainen muille koirille tai ihmisille, hätyyttää kotieläimiä tai poroja, on paukuarka tai äänтелеe häiritsevästi kokeen aikana.

Taulukko 10. Kanakoirien erikoiskoeikäynnit

Vuosi	Tulos	Pisteet	Koiria
2012	NUO0	0	1
2011	AVO0	0	1
2010	AVO0	0	1
	NUO2	60	1
	NUO0	12 36	2

Lähde: Suomen Kennelliiton KoiraNet

Rodun näyttelyikäynnit ovat olleet kasvaneet vuosi vuodelta. Pääsääntöisesti rodun edustajat ovat saaneet laatumainintoja Erinomainen tai Erittäin Hyvä. Koirat käyttäytyvät näyttelykehissä rodunomaisesti, eikä merkintöjä poikkeavista luonteenpiirteistä ole näyttelyarvostelun käytös – osiossa ilmoitettu.

4.2.4. KOTIKÄYTTÄYTYMINEN JA LISÄÄNTYMINEN

Rodun käyttäytymisen kokonaiskuvan saamiseksi toteutettiin kysely, jossa on selvitetty koirien käytöstä yksinollessa ja sosiaalisissa tilanteissa. Lisäksi kerättiin tietoa arkuuteen, ääniherkkyyteen ja lisääntymiskäyttäytymiseen liittyvistä asioista. Kyselyyn vastasi 70 stabyhoun koiran omistajaa, mukana myös kasvattajia.

Kotioloissa Stabyhoun on rauhallinen, ystävällinen ja omaan perheeseen kiintyvä koira. Arkuutta on ilmennyt muutamissa yksilöissä, mutta aggressiivisuutta rodussa ei ole tullut ilmi. Tietoon on tullut yksittäisiä tapauksia hermostuneisuudesta, joka on ilmentynyt eroahdistuksena, uusien tilanteiden pelkona tai paukuarkuutena. Pääsääntöisesti rotu on kuitenkin tasapainoinen ja miellyttävä harrastekoira.

Yksinoloon liittyviä ongelmia kyselyyn osallistuneilla koirilla on ollut 15 prosentilla koirista. Oireina on selvä stressaantuminen, lähättäminen, haukkuminen ja ulvominen. Lisäksi koirilla on ollut paikkojen tonkimista, sekä jossain määrin myös tavaroiden rikkomista.

Ääniherkkyyttä on raportoitu 21,5 prosentilla koirista joka on ilmennyt esimerkiksi kovien äänien, ukosen tai ilotulitteiden pelkona. Osalla koirista iän myötä ääniherkkyys on helpottanut. Osalla koirista on vain paukuarkuutta. Koira voi olla paukuarka vaikka se ei olisikaan muutoin ääniherkkä. Kolme on ilmoittanut koiransa olevan yleisesti pelokas. Pelkoa on aiheuttanut esimerkiksi uusi tilanne, erilaiset ihmiset sekä

äkinäiset liikkeet. Pelkoa nuoremmilla koirilla on aiheuttanut liikenne, liian voimakkaat tai tiheään tulevat ärsykkeet. Usein sosiaalistamisen ja iän myötä pelkotilat vähenevät tai häipyvät kokonaan.

Kyselyn tuloksista tuli hyvin ilmi stabyhoun rodun sosiaalisuus. Vain 7 prosenttia kyselyyn vastanneista suhtautui vieraisiin varautuneesti. Koirien kerrotaan olevan erittäin sosiaalisia ihmisiä ja toisia koiria kohtaan, ihmisrakkaita, lasten kanssa todella hyvin toimeen tulevia. Niiden kuvailtiin myös olevan iloisia, avoimia, reippaita ja ystävällisiä. Stabyhounin kanssa liikkuminen missä tahansa koettiin mutkattomaksi. Koirien ei koettu stressaantuvan ja ne pystyivät rauhoittumaan. Pääsääntöiset vastanneiden koirat tulevat hyvin toimeen toisten koirien kanssa. Kyselyn mukaan 6 uroksella on jonkin verran ongelmia tulla toimeen omanikäisten ja omaa rotua olevien urosten kanssa. Ongelmia ei näillä välttämättä ilmene muiden rotujen urosten kanssa.

Stabyhounit käyttäytyvät lisääntymistilanteissa hyvin. Rodun yksilöt ovat halukkaita parittelemaan ja lisääntymistilanteet sujuvat yleensä luonnollisesti. Nartut eivät suhtaudu uroksiin aggressiivisesti parittelun aikana.

4.2.5. YHTEENVETO RODUN KÄYTTÄYTYMISEN JA LUONTEEN KESKEISIMMISTÄ ONGELMAKOHDISTA, SEKÄ NIIDEN KORJAAMISESTA

Ihmisiin kohdistuvaa varautuneisuutta, ei kuitenkaan vihaisuutta, on tavattu muutamissa yksilöissä. Lisäksi rodussa on raportoitu yksittäisissä tapauksissa eroahdistusta. Ääniherkkien yksilöiden määrä on rodussa merkittävä. Jalostuksessa onkin kiinnitettävä erityistä huomiota koirien ja niiden lähisukulaisten hyvään hermorakenteeseen ja avoimeen luonteeseen. Arkoja tai ääniherkkiä koiria ei tule käyttää jalostukseen.

4.3. TERVEYS JA LISÄÄNTYMINEN

4.3.1. PEVISA – OHJELMAAN SISÄLLYTETYT SAIRAUDET

Stabyhounin voimassa olevan PEVISA-ohjelman mukaan pentujen rekisteröinnin ehtona on pentueen molempien vanhempien lonkkakuvaus (koiran vähimmäisikä kuvaushetkellä 12kk). Rekisteröinnin raja-arvoksi on asetettu lonkkakuvauslausunto C. Käytettäessä C-lonkkaista, olisi suotavaa, että toinen yksilö olisi terve.

Voimaantulovuosi	Vastustettava sairaus	Vaadittavat toimenpiteet	Raja-arvot ja muut rekisteröintirajoitukset
2006	lonkkaniveldysplasia	lonkkakuvauspakko	Raja-arvo C
2013	lonkkaniveldysplasia	lonkkakuvauspakko	Raja-arvo C. Koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 21 pentua. Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

Lonkkaniveldysplasia:

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaali, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana.

Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12kk iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ylösnousuvaiveudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksateleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä.

Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaankin vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa (mm. TPO eli Triple Pelvic Osteotomy ja reisiluun pään poisto).

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla lonkkien röntgenkuvaukseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostuvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskeminen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. <http://www.kennelliitto.fi/lonkkanivelen-kasvuhairio> ELT Anu Lappalainen

Stabyhounien vähäisen määrän vuoksi rodussa ei voida toistaiseksi laskea BLUP-indeksejä.

Taulukko 11. Lonkkakuvausten lukumäärä sekä tulosten jakauma vuosina 2004–2014

Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2004	9	1	1	0	1	0	3
2005	25	4	4	2	0	0	10
2006	26	3	2	3	6	0	14
2007	36	1	7	4	3	0	15
2008	26	6	5	4	1	0	16
2009	16	1	4	5	0	0	10
2010	29	1	3	6	3	0	13
2011	34	3	3	9	1	1	17
2012	68	9	13	10	2	1	35
2013	32	0	2	0	1	0	3
2014	30	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	331	29	44	43	18	2	136

Lähde: Suomen Kennelliitto KoiraNet

Taulukko 12. Tulosten prosentuaaliset osuudet eri vuosien kokonaislukumääristä

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
2004	33 %	33 %	33 %	0 %	33 %	0 %
2005	40 %	40 %	40 %	20 %	0 %	0 %
2006	54 %	21 %	14 %	21 %	43 %	0 %
2007	42 %	7 %	47 %	27 %	20 %	0 %
2008	62 %	38 %	31 %	25 %	6 %	0 %
2009	62 %	10 %	40 %	50 %	0 %	0 %
2010	45 %	8 %	23 %	46 %	23 %	0 %
2011	50 %	18 %	18 %	53 %	6 %	6 %
2012	51 %	26 %	37 %	29 %	6 %	3 %
2013	9 %	0 %	67 %	0 %	33 %	0 %
2014	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Yhteensä	41 %	21 %	32 %	32 %	13 %	1 %

Lähde: Suomen Kennelliitto KoiraNet

4.3.2. MUUT RODULLA TODETUT MERKITTÄVÄT SAIRAUDET

Terveystiedot ja tiedot sairauksista perustuvat eri maiden kasvattajilta, harrastajilta, rotujärjestöltä ja rotua harrastavilta yhdistyksiltä saatuihin tietoihin sekä virallisiin terveystutkimustilastoihin. Rodun terveystilanne on kokonaisuudessaan hyvä.

Kyynärnivelen osteokondroosi ja kyynärniveldyslapsia:

Kyynärniveldyslapsia on yhteisnimitys kyynärnivelen eri kasvuhäiriöille kuten osteokondroosi, fragmentoitunut processus ja luutumaton processus anconaeus. Nämä periytyvät mahdollisesti erikseen.

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpäähän uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpäähän uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koira yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteestä koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Suomessa kyynärnivelen arviointi perustuu pääasiassa nivelrikon merkkeihin, mutta myös muut kasvuhäiriöön viittaavat röntgenlöydökset huomioidaan. Jalostusarvoindeksit (BLUP-indeksit) tehostavat jalostusvalintaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran oman tuloksen lisäksi sen kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

<http://www.kennelliitto.fi/kyynarnivelen-kasvuhairiot> ELT Anu Lappalainen

Stabyhounien vähäisen määrän vuoksi rodussa ei voida toistaiseksi laskea BLUP-indeksejä.

Taulukko 13. Kynnärkuvattujen lukumäärä sekä tulosten jakaumavuosina 2004–2013

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Yhteensä
2004	9	0	1	0	0	1
2005	25	8	1	0	0	9
2006	26	9	2	1	0	12
2007	36	2	5	1	0	8
2008	26	12	3	0	1	16
2009	16	9	0	0	0	9
2010	29	9	3	0	0	12
2011	34	13	1	2	0	16
2012	68	31	3	0	0	34
2013	32	2	1	0	0	3
Yhteensä	331	97	22	4	1	124

Lähde: Suomen Kennelliitto KoiraNet

Taulukko 14. Tulosten prosentuaaliset osuudet eri vuosien kokonaismääristä

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3
2004	11 %	0 %	100 %	0 %	0 %
2005	36 %	89 %	11 %	0 %	0 %
2006	50 %	77 %	15 %	8 %	0 %
2007	31 %	27 %	64 %	9 %	0 %
2008	62 %	75 %	19 %	0 %	6 %
2009	56 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2010	41 %	75 %	25 %	0 %	0 %
2011	47 %	81 %	6 %	12 %	0 %
2012	50 %	91 %	9 %	0 %	0 %
2013	9 %	67 %	33 %	0 %	0 %
Yhteensä	37 %	78 %	18 %	3 %	1 %

Epilepsia:

Epilepsialla tarkoitetaan aivojen toiminnan häiriötä, joka ilmenee säännöllisesti toistuvina kouristuskohtauksina. Kohtausten välillä koira on täysin terve. Sairaus ilmenee ensimmäisen kerran yleensä noin 1-3 vuoden iässä. Epilepsiaa on todettu monilla koiraroduilla, ja joillakin se on osoittautunut autosomaalisesti resessiivisesti periytyväksi. Sitä on pidettävä perinnöllisenä myös muilla roduilla, joissa sairautta esiintyy tietyissä sukulinjoissa. Tämän vuoksi epilepsiaa sairastavia koiria tai koiria, joilla on epilepsiaa sarastavia jälkeläisiä, ei tule käyttää siitokseen. Tarkkaa määrää ei ole tiedossa, koska tiedot perustuvat koirien omistajien ja kasvattajien vapaaehtoiisiin ilmoituksiin.

Silmäsairaudet:

Suomessa stabyhouneille ei ole muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta tehty silmätutkimuksia. Rodussa on havaittu silmäsairauksia yksittäisinä tapauksina:

PRA tarkoittaa hitaasti etenevää verkkokalvon surkastumaa. PRA:ta on stabyhouneilla ilmoitettu muutamia yksittäisiä tapauksia rodun kotimaassa Hollannista. PRA:n periytyminen stabyhouneilla ei ole täysin selvillä, mutta ongelmia aiheuttaa sairauden puhkeaminen vasta vanhemmalla iällä – sairastuneella tai kantajaksi todetulla koiralla voi olla jo useita jälkeläisiä.

Kaihit, kuten hitaasti leviävä tai leviämätön kaihi (HC) ja nukleaarinen katarakta. Perinnöllisestä kaihista on olemassa lukuisia eri tavoin periytyviä ja leviäviä muotoja eri koiraroduissa. Hollannissa on esiintynyt joitain yksittäisiä kaihitapauksia, joiden laatu tai perinnöllisyys ei ole tiedossa. Suomessa on todettu ainakin yhdellä stabyhounilla Nukleaarinen katarakta.

Distichiasis / ektooppinen cilia tarkoittaa ylimääräisiä ripsiä, jotka tulevat ulos joko normaalin ripsirivin sisäpuolelta luomen reunasta (distichiasis) tai luomen sisäpinnalta (ektooppinen cilia). Luomen reunasta kasvavat ripset voivat kaartua ulospäin normaalien ripsien tavoin tai ne kääntyvät sisäänpäin kohti sarveiskalvoa. Ripset voivat olla pehmeitä tai kovia. Etenkin luomen sisäpinnan läpi suoraan sarveiskalvoa vasten kasvava ripsi voi aiheuttaa sarveiskalvon vaurioitumisen. Tämä ilmenee silmän siristelynä ja ylimääräisenä kyynelvuotona. Silmän sarveiskalvon pinnalla 'uivat', pehmeät distichiasis-ripset eivät yleensä aiheuta oireita. Distichiasis ripsiä on todettu suomessa kahdella stabyhounilla. Muutosten vakavuus on luokiteltu lieväksi tai kohtalaiseksi.

Lisäksi yhdellä stabyhounilla on suomessa raportoitu CEA, CRD/CH.

Tyyppi1 von Willebrandin verenvuototauti:

Tyyppi 1 von Willebrandin verenvuototauti on useilla koiraroduilla esiintyvä perinnöllinen sairaus ja sen erilaisista muodoistaan lievin. Koira sairastuu tautiin, jos se perii sitä aiheuttavan geenin muunnoksen molemmilta vanhemmiltaan. Sairailta yksilöillä syntyy liian vähän verenvuotojen tyrehtymisen kannalta erittäin tärkeää, von Willebrandin tekijä-nimistä proteiinia. Proteiinin puute saattaa aiheuttaa kuolemaan johtavan verenvuodon, esimerkiksi leikkauksen tai suuren haavan syntymisen seurauksena. Tyyppiä 1 sairastavilla koirilla fyysisiä oireita havaitaan kuitenkin harvoin. Stabyhouneilla niitä ei ole raportoitu ollenkaan.

DNA-testissä tunnistetaan sairauden aiheuttava mutaatio ja siten on mahdollista aukottomasti määrittää taudin suhteen puhtaat (yksilöllä kaksi kopiota normaalia geeniä), kantajat (yksilöllä yksi kopio normaalia ja yksi virheellinen geeni) sekä sairaat (yksilöllä kaksi kopiota virheellistä geeniä) yksilöt. Näin ollen testi mahdollistaa tautia aiheuttavan geenin nopean ja täydellisen poistumisen populaatiosta, mutta myös sen, että tarvittaessa geenin suhteen puhtaita yksilöitä voidaan parittaa kantajien kanssa ilman, että yksikään pennuista perii alttiuden sairaudelle.

PDA, Patentti Ductus Arteriosus:

PDA on koirilla varsin yleinen sydänvika. Se on yleisempi nartuilla kuin uroksilla, suhde on 2:1. Yleensä tämä sydänvika todetaan ja hoidetaan varhain. Vaikka PDA on yleensä sangen vähäoireinen, avoin valtimotiehyt pitäisi aina sulkea, koska vika altistaa vaikealle sydämen sisäkalvon tulehdukselle eli endokardiitille.

Avoin valtimotiehyt eli ductus arteriosus on verisuoniyhteys, joka sikiöaikana yhdistää aortan ja keuhkovaltimon. Virheellinen suonitus kuormittaa keuhkovaltimoa ja sydämen vasenta puolta. PDA:n yhteydessä kuultava sivuääni on hyvin tyypillinen ja erittäin voimakas. Avoin valtimotiehyt aiheuttaa hyvin tunnusomaisen jatkuvan sivuäänen. Koirilla suonon pitäisi sulkeutuvan 7-10 päivän kuluessa syntymästä.

Jos PDA huomataan pennulla pentutarkastuksen yhteydessä pennun ollessa 6-8 viikkoinen, se ei ole ehtinyt vahingoittaa sydäntä. Noin 12 viikon ikäisenä verisuoniyhteyden voi leikata umpeen. PDA on sydänsairauksista helpoimmin korjattavissa. Eliniän ennuste on hyvä jos vuoto korjataan pennun ollessa pieni. Ennuste huononee jos vuotoa ei huomata ajoissa. Hoitamattomana syntyy sydämen laajentumaa ja vajaatoimintaa, jotka ovat pysyviä vaurioita.

Neurologiset ongelmat, Cereblar Dysfunction:

Hollannista on havaittu ainakin viidessä eri pentueessa samankaltaisia ongelmia. Tutkimukset eivät ole toistaiseksi paljastaneet mitään konkreettista, mutta kyseessä lienee jokin neurologinen ongelma.

Noin 5-6 viikon ikäisenä pennulla alkaa pakonomainen käyttäytyminen. Sairastuneilla pennuilla on lisääntynyt liikkumisen tarve, ne toistavat liikemallia yleensä ympyrässä. Lisäksi ne eivät voi syödä itsenäisesti, joten ne laihtuvat huomattavasti. Hoitoa ei ole, joten pennut on lopetettava.

4.3.3. YLEISIMMÄT KUOLINSYYT

Rotuyhdistys ei ole kerännyt tilastoa stabyhounien kuolinsyistä. Oheinen tilasto on poimittu Kennelliiton Terveystilastoista 15.1.2015.

Taulukko 15. Kuolinsyytaulukko

Kuolinsyy	Keskimääräinen elinikä	Yht.
Kasvainsairaudet, syöpä	5 vuotta 8 kuukautta	6
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	12 vuotta 6 kuukautta	2

Lopetus ilman sairauden diagnosointia	8 vuotta 5 kuukautta	1
Muu sairaus jota ei listalla	7 vuotta 6 kuukautta	2
Tapaturma tai liikennevahinko	3 vuotta 9 kuukautta	3
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	6 vuotta 1 kuukautta	10
Kaikki yhteensä	6 vuotta 5 kuukautta	24

Lähde: Suomen Kennelliitto KoiraNet

4.3.4. LISÄÄNTYMINEN

Suomessa on rekisteröity viidentoista viime vuoden aikana 52 pentuetta joista on syntynyt yhteensä 336 pentua, keskimääräinen pentuekoko on 6.5 pentua.

Käyttötymisen ja lisääntymisen liittyvän kyselyn mukaan tiinehtymisongelmia on ollut 10 prosenttia asutetuista nartuista, näistä puolet on ollut keinosiemennyksiä. Yhdellä nartulla on ollut kolmannessa pentueessa polttoheikkoutta, viimeinen pentu autettu lääkkeiden avulla ulos. Lisäksi yhdelle nartulle on suoritettu keisarinleikkaus, kyseessä yhden pennun pentue. Stabyhounit ovat hyviä synnyttäjiä, niillä on vahvat ja luontaiset emonvaistot ja ne hoitavat pentunsa hyvin. Yhdellä pennulla on raportoitu huulihalkio. Lisäksi on raportoitu yksi sammakkopentu sekä kuolleenä syntyneitä pentuja joista ei tarkkaa määrää ole tiedossa.

Stabyhounemä pentuineen

Astumisvaikeuksia ei ole raportoitu ja nartut ovat tiinehtyneet hyvin. Suomessa kasvatetuissa pentueista n. 21 prosenttia on keinosiemennyksiä. Tuontispermaa on käytetty koska Suomessa jalostusurosten kanta on ollut vähäinen.

4.3.5. SAIRAUKSILLE JA LISÄÄNTYMISONGELMILLE ALTISTAVAT ANATOMISET PIIRTEET

Rodulla ei ole todettu lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä.

4.3.6. YHTEENVETO RODUN KESKEISIMMISTÄ ONGELMISTA TERVEYDESSÄ JA LISÄÄNTYMISSÄ

Stabyhouneilla yleisin sairaus on lonkkaniveldysplasia. Lonkkakuvattujen koirien määrää tulisi entisestään lisätä, jotta saadaan todellista tietoa rodun kokonaistilanteesta. Kannustetaan myös muiden kun jalostukseen käytettävien koirien lonkkakuvaamista. Kahta C-lonkkaista ei tulisi yhdistää. Kartoitetaan rodun muuta terveydentilaa kannustamalla terveystutkimusten täyttöön sekä erilaisiin terveystutkimuksiin. Kyynärkuvataan kaikki jalostukseen käytettävät koirat. Kannustetaan myös muiden kun jalostukseen

käytettävien koirien kyynärkuvaamista. Pidetään yksittäisten koirien pentumäärä kohtuullisena ja arvioidaan jalostuskoirien jälkeläisnäyttöä ennen uutta jalostuskäyttöä. Jalostukseen ei tule käyttää arkoja tai aggressiivisiä koiria.

4.4. ULKOMUOTO

Tuomarit arvostelevat stabyhouneja näyttelyissä FCI:n voimassaolevan rotumääritelmän mukaisesti. Pienrotujen ongelmana voi olla, että näyttelyissä rodun edustajia on paikalla vain yksi tai muutama, jolloin rotutyypin arvioiminen saattaa olla varsin hankalaa. Suurissa näyttelyissä koiria on jo enemmän, mutta rotua arvostellessa saattaa olla tuomareita sellaisista maista, joissa stabyhouneja on vähän tai ei lainkaan, tai rodun tuntemus on yleisesti varsin heikko. Tämä ei anna parhaita mahdollisia edellytyksiä arvostelulle. Suomessa rotujärjestön ulkomuototoimikunta perehdyttää ulkomuototuomareita pienrotujen arviointiin.

Stabyhoun on ulkonäöltään vaatimaton ja tasapainoinen, sillä ei ole liioiteltuja piirteitä eikä sen jalostuksessa ole ihannoitu mitään sellaista ulkonäöllistä ominaisuutta, joka aiheuttaisi rodun yksilöille terveyshaittaa.

Rodun kotimaan rotujärjestö NVSW työstää tällä hetkellä stabyhouneille uutta rotumääritelmää. Tavoitteena on arvostelun helpottaminen monilla tarkennuksilla ja selvennyksillä. Stabyhounin nykyinen rotumääritelmä on ollut kohtalaisen lyhyt ja yleisluontoinen. Näin ollen rodun ulkomuoto vaihtelee varsin runsaasti verrattaessa eri yksilöitä toisiinsa.

Arvostelussa noudatetaan voimassa olevaa virallista FCI:n rotumääritelmää, jonka hyväksymispäivä on 30.5.1989. Käännös on hyväksytty SKL-FKK:n toimesta 26.5.1997.

Rotumääritelmä:

STABYHOUN

(STABYHOUN)

Alkuperämaa: Hollanti

YLEISVAIKUTELMA: Vaatimaton, vankkarakenteinen ja pitkäkarvainen seisoja. Korkeuttaan pitempi, ei liian raskas- eikä liian kevytrakenteinen. Nahka on

tiivisti pinnanmyötäinen: ei löysää kaulanahkaa ja huulet eivät saa olla liian riippuvat.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Isäntäväkeensä kiintynyt, pehmeä ja lempeä seuralainen. Älykäs, tottelevainen, helposti koulutettava ja vapautunut, hyvä vahtikoira.

Ei äkäinen eikä näykkivä.

PÄÄ: Kuiva, sopusuhtainen runkoon nähden, vaikuttaa pikemminkin pitkänomaiselta kuin leveältä. Kallo- ja kuono-osa ovat yhtä pitkät.

KALLO-OSA: Hieman kaareva; ei kapea, mutta ei saa koskaan vaikuttaa leveältä. Kallo liittyy poskiin hieman kaartuen.

OTSAPENGER: Vähäinen.

KIRSU: Perusväriltään mustilla koirilla kirsu on musta, ruskeilla ja oransseilla ruskea. Kirsu on hyvin kehittynyt, ei halkinainen; sieraimet ovat avoimet.

KUONO-OSA: Voimakas ja kirsua kohti kapeneva, ei kuitenkaan suippo. Sivulta katsottuna kuononselkä on suora, ei kupera eikä kovera. Kuono on leveä ja sieraimet avoimet.

HUULET: Tiiviit, eivät riippuvat.

HAMPAAT / PURENTA: Vahvat hampaat. Leikkaava purenta.

POSKET: Eivät voimakkaasti kehittyneet.

SILMÄT: Keskikokoiset ja pyöreät; silmäluomet ovat tiiviit, sidekalvo ja vilkkuluomi eivät ole näkyvissä.

Silmät eivät ole ulkonevat eivätkä syvällä sijaitsevat.

Perusväriltään mustilla koirilla silmät ovat tummanruskeat, ruskeilla ja oransseilla ruskeat. Petolinnun silmät ovat virhe.

KORVAT: Melko alas kiinnittyneet; korvarusto ei ole voimakkaasti kehittynyt ja korva riippuu tiiviisti päänmäntäisesti kiertymättä. Voimakkaasti kehittyneet korvarustot, jolloin taite ei ole aivan korvan tyvessä ja korvat eivät siten ole täysin päänmäntäiset, ovat virhe. Korvat ovat kohtuullisen pitkät ja muurauslastan muotoiset. Korvien hapsutus on rodulle tyyppillinen, hapsut ovat pitkät korvan tyvessä ja lyhenevät kärkeä kohti; korvan alin kolmannes on lyhytkarvainen. Pitkän karvan tulee olla suoraa; hieman aaltoileva sallitaan, kihara karva on virhe.

KAULA: Lyhyt ja pyöreä, liittyy ylälinjaan hyvin tylpässä kulmassa, joten pään asento on useimmiten matala. Niska on hieman kaareva. Ei löysää leuanalus- eikä kaulanahkaa.

RUNKO: Voimakas. Kylkiluut ovat selvästi kaareutuneet ja takimmaisinkin hyvin kehittyneet.

SELKÄ: Suora ja melko pitkä.

LANNE: Voimakas.

LANTIO: Vain hieman viisto.

RINTAKEHÄ: Edestä katsottuna melko leveä, syvyyttään leveämpi, joten eturaajat ovat melko kaukana toisistaan. Rintakehän alaosa on pyöristynyt, ei kuitenkaan laivan pohjan tavoin, eikä se ulotu kyynärpäiden alapuolelle.

ALALINJA JA VATSA: Vatsaviiva on vain hieman kohoava.

HÄNTÄ: Pitkä, kintereisiin ulottuva. Ei korkealle kiinnittynyt; asenoltaan riippuva, viimeinen kolmannes on hieman ylöspäin kaartunut. Koiran liikkuesssa häntä kohoaa, mutta ei saa kiertyä. Hännän karvapeite on joka puolelta kärkeen asti pitkä, ei kihara eikä laineikas, ei hapsuinen vaan tuuhea.

RAAJAT

ETURAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat suorat.

LAVAT: Tiiviisti rintakehän myötäiset. Lapaluut ovat taakse sijoittuneet ja hyvin kulmautuneet.

KYYNÄRVARRET: Voimakkaat ja suorat.

RANTEET: Eivät painuneet.

KÄPÄLÄT: Varpaat ovat hyvin kehittyneet ja kaartuneet. Käpälät eivät ole nk. kissan- eivätkä jäniksenkäpälät. Päkiät ovat paksut.

TAKARAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Takaraajat ovat voimakkaat ja hyvin kulmautuneet.

KINTEREET: Matalat.

VÄLIJALAT: Lyhyet.

KÄPÄLÄT: Pyöreät. Päkiät ovat hyvin kehittyneet.

KARVAPEITE

KARVA: Kauttaaltaan pitkää ja kiiltävää, ainoastaan lantion kohdalla karva voi olla hieman laineikasta. Pää on lyhytkarvainen. Etu- ja takaraajojen takaosan karva on hyvin kehittyntä, pikemminkin tuuhea kuin hapsuista. Jokseenkin kihara karvapeite viittaa risteytyksiin, eikä koiraa, jolla on sellainen karvapeite voida

tunnistaa stabyhouniksi.

VÄRI: Musta, ruskea tai oranssi valkoisin merkein. Pisteet ja/tai pienet pilkut valkoisessa värissä ovat sallitut.

KOKO

SÄKÄKORKEUS: Ihannesäkäkorkeus uroksilla 53 cm ja nartuilla 50 cm.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellämainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

5. YHTENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Edellisen jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteiksi oli listattu populaation pitäminen mahdollisimman laajana ja terveenä sekä geenipohjan lisääminen tuontikoirien ja keinosiemennyksen avulla. Kuitenkin niin, ettei koiramäärää lisätä laadun kustannuksella. Terveystutkimusten ja etenkin lonkkakuvausprosentin kasvattaminen sekä hyvän luonteen vaaliminen olivat tärkeitä tavoitteita. Lisäksi pidettiin tärkeänä rotutyypillisen ulkomuodon säilymistä sekä näyttely- ja koekäyntilukumäärien kasvattamista.

Vuosien 2011–2014 aikana ulkomaisten koirien tuontimäärä on pysynyt hyvällä tasolla ja koiria, sekä uroksia että narttuja, on tuotu useista eri maista. Lisäksi keinosiemennyksiä on tehty useammalle nartulle. Suurimmalla osalla keinosiemennyspentueen synnyttäneistä nartuista on myös toinen, luonnonmukaisella astutuksella aikaan saatu, pentue.

Kuvissa stabyhoun Rally-Toko – radalla ja isännän kanssa metsästysreissulla.

ös
ti.

Näyttelykäyntien lukumäärä on selvästi noussut edellisen tavoiteohjelman lukemista. Lähes jokaisella edellisen tavoiteohjelmakauden aikana tehdyn pentueen vanhemmalla on astutushetkellä ollut vähintään yksi näyttelykäynti. Kanakoirien erikoiskokeen tulos on puolestaan ollut vain yhdellä edellisellä tavoiteohjelmakaudella saadun pentueen vanhemmalla. Kaksi koira on vuosien 2011–2014 välisenä aikana osallistunut KAER-kokeeseen ja viimeisen kahden vuoden ajalta koetuloksia ei ole lainkaan. Metsästyskoetulosten lisäämisessä ei ole onnistuttu tavoitteiden mukaisella tavalla. Kuitenkin muista koemuodoista saatujen tulosten määrä on lisääntynyt ja stabyhounit ovat ottaneet osaa sellaisiin koe- ja

kilpailumuotoihin, joissa rodun edustajia ei ole Suomessa aikaisemmin nähty (taulukko koekäynneistä vuosina 2011–2014).

Taulukko 16. Taulukko koekäynneistä eri lajeissa vuosina 2011–2014.

KOEKÄYNNIT ERI LAJEISSA VUOSINA 2011-2014				
	2014	2013	2012	2011
Agility	82 (4)	12 (2)	32 (1)	19 (1)
Kanakoerien erikoiskoe			1 (1)	1 (1)
Luonnetesti		1 (1)	1 (1)	
Metsästyskoirien jäljestämiskoe	3 (1)	2 (1)		1 (1)
MH-Luonnekuvaus				1 (1)
Rally-Toko	9 (2)			
Tottelevaisuuskoe	9 (3)			
Yhteensä	103 kpl	15 kpl	34 kpl	22 kpl
(kokeisiin osallistuneiden koirien vuosittainen lukumäärä suluissa)				

Luonteen osalta faktaperäistä arviota on vaikea tehdä, koska virallisia arvioita koirien luonteista on valitettavan vähän. Kuluneen tavoiteohjelmakauden aikana on saatu ainoastaan kolme virallista luonnetesti tai – kuvaustulosta. Näyttelyarvosteluihin kirjattuja luonnearvioita voi lukea rotuyhdistyksen tietokannasta ja vuosikirjasta. Nykyisen näyttelyarvostelulomakkeen erillinen luonnearviointi-kohta voi mahdollisesti lisätä tuomareiden huomiota luonteeseen.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1. JALOSTUKSEN TAVOITTEET

Jalostuksen tavoitteena on laajentaa rodun geenipohjaa jalostuksen pitkäjänteisyyden ja koirien terveyden turvaamiseksi sekä pyrkiä säilyttämään rotu terveenä ja hyväluonteisena metsästys- ja harrastuskoirana.

Stabyhounin harvinaisuuden ja vähäisen määrän vuoksi on ensisijaisen tärkeää nähdä koko maailman populaatio yhtenä eikä erotella sitä eri maiden tasolle. Jalostusmateriaalin määrää kasvatetaan tavoitteellisesti ja määrätietoisesti. Mahdollisimman montaa yksilöä käytetään jalostukseen ja huomioidaan tarkasti mahdollisimman monen yhdistelmän jälkeläisten käyttö jatkossa. Yhdistelmiä suunniteltaessa otetaan enenevässä määrin huomioon rodun geneettisen monipuolisuuden säilyminen ja pidetään sitä tärkeimpänä kriteerinä. Globaali yhteistyö rotujärjestöjen ja -yhdistysten välillä on avainasemassa.

Suomessa olevan populaation osalta tämä vaatii jalostusmateriaalin hankintaa ulkomailta. On tärkeää panostaa tuonteihin sekä keinosiemennyksiin tuontispermalla. Keinosiemennys koirien huonon luonteen tai lisääntymishaluttomuuden vuoksi ei ole hyväksyttävää. Helpottavana tekijänä tuontikoirien hankinnassa ja tuontisperman käytössä on se, että rodun kotimaan rotujärjestön NVSW:n tietokannasta löytyvät myös ulkomailla rekisteröidyt koirat ja sinne kerätään yksilökohtaista tietoa, esimerkiksi terveysdataa, myös muista maista. Tietokantaan voidaan omistajan ilmoituksesta tallentaa myös paljon sellaista tietoa, jota Suomen Kennelliiton KoiraNet-jalostustietokantaan ei kirjata. Pienissä populaatioissa tulee välttää tarpeetonta sukusiitosta sekä pyrkiä pitämään koko populaation keskimääräinen sukusiitosaste alhaalla.

Jalostukseen käytetään terveydeltään, luonteeltaan sekä käyttö- ja harrastusominaisuuksiltaan hyviä koiria. On huomioitava, että käyttökoira ei saa olla luonteeltaan arka. Kasvattajien, samoin kuin urosten omistajien, tulee tiedostaa, että jokainen teetetty pentue on rodun jalostusta ja osaltaan vaikuttaa kannan rakenteeseen, ja siitä on kannettava vastuu. Kaikkien siitokseen käytettävien koirien tulee täyttää jalostuskoirille asetetut perusvaatimukset ja jälkeläisten tasosta tulee olla virallista tietoa ennen kuin koiraa käytetään uudelleen.

Terveyden säilyttäminen vaatii pitkäjänteisyyttä. Kaikki terveyteen liittyvä data kirjataan ylös sekä Saksanseisojakerhon että NVSW:n tietokantaan ja huomioidaan jalostuksessa. Jalostuskoirien heikkouksien painotuksessa jalostuspäätöstä tehdessä huomioidaan sen vaikutus koiran elämään. Jalostukseen käytetään mahdollisimman terveitä yksilöitä. Ulkomuototuomareille koulutetaan oikea rotumääritelmän mukainen näkemys, joka auttaa jalostuskoirien valinnassa. Rotutyypin ja terveen rakenteen vastaisia piirteitä omaavia koiria ei tule palkita korkeimmilla palkintosijoilla. Käyttö- ja harrastusominaisuuksia testataan lajien virallisissa kokeissa.

Kuvassa pentu lentokassissa. Monet tuontikoirat saapuvat uuteen kotimaahansa lentäen.

6.2. SUOSITUKSET JALOSTUSKOIRILLE JA YHDISTELMILLE

Jalostukseen käytettävien koirien tulee olla psyykkisesti ja fyysisesti mahdollisimman terveitä yksilöitä. Luonne ja rodunomaiset käyttöominaisuudet tulee huomioida valittaessa jalostusyksilöä.

- Jalostukseen käytettävän koiran on oltava virallisesti lonkka- ja kyynärnivelkuvattu. Lonkkaniveldysplasian, HD, raja-arvo on C (PEVISA). C-lonkkaiselle koiralle suositellaan käytettäväksi vain tulosta A tai B saanutta koira. Kyynärniveldysplasian, ED, raja-arvo on 1. Lausunnon 1 saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen 0 saaneen koiran kanssa. Tuloksen 2 tai 3 saanut koira ei saa käyttää jalostukseen. Suositellaan, että myös selkä kuvattaisiin lonkka- ja kyynärnivelkuvausten yhteydessä.
- Jalostuskoiran tulee olla von Willebrand geenitestattu (vWD, tyyppi 1 joka on lievin). Kaikkia statuksia voi käyttää jalostukseen, sairas-sairas yhdistelmää ei tule tehdä.
- Jalostuskoiran jälkeläismäärä on rajoitettu: maksimissaan 21 pentua, viimeinen pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan (PEVISA)

- Jalostukseen käytettäville koirille suositellaan virallista silmälausuntoa ennen ensimmäistä pentuetta.
- Mikäli koiralla on todettu jokin elämänlaatua selvästi heikentävä vakava sairaus, sitä ei saa käyttää jalostukseen. Tällaisia sairauksia ovat esimerkiksi: epilepsia, sydänsairaudet, allergiat ja atopiat. Liioin koiraa, jolla on häntämutki, leikkausta vaatinut napatyry, voimakas alapurenta tai yläpurenta, ei tule käyttää jalostukseen.
- Suositellaan SKL:n esittämän sukusiitosastesuosituksen, 6,25% neljän-viiden sukupolven perusteella, noudattamista, ja huomioimaan jalostusvalintoja tehdessä kaikki geenipoolia laajentavat mahdollisuudet. Sukusiitosaste tulee pitää mahdollisimman alhaisena.
- Suositellaan, että jalostuskoiria käytetään enemmän MH-luonnekuvauksessa tai luonnetestissä.
- Nartulle suositellaan ensimmäistä pentuetta vasta sen täytettyä 24kk.
- Koiraa tulee käyttää uudestaan jalostukseen vasta kun yli 50% sen jälkeläisistä on lonkka- ja kyynärnivelkuvattuja.
- Koiran tulee olla palkittu virallisen näyttelyn laatuarvostelun Hyvä -laatumaininnalla (H).
- Aggressiivista tai arkaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.
- Uusintayhdistelmää ei saa tehdä.
- Urosta, joka on toistuvasti ollut haluton astumaan narttua, ei saa käyttää jalostukseen.
- Narttua, joka käyttäytyy aggressiivisesti urosta kohtaan tai muuten toistuvasti on haluton antamaan uroksen astua, ei saa käyttää jalostukseen.

6.3. ROTUJÄRJESTÖN TOIMENPITEET

Rotujärjestö pyrkii saavuttamaan asetetut tavoitteet jakamalla rodun harrastajille mahdollisimman paljon ja avoimesti informaatiota rodussa kulloinkin esiintyvistä ongelmista. Rotujärjestö työskentelee tiiviissä yhteistyössä rotuyhdistysten kanssa. Kasvattajia ja harrastajia rohkaistaan ilmoittamaan koirien mahdollisista terveysongelmista jalostustoimikunnalle ja hyödyntämään jalostusneuvojan ja jalostustoimikunnan apua yhdistelmiä suunnitellessaan. Jalostustoimikunnan työstä tiedotetaan mm. Saksanseisojakerhon internetsivuilla sekä SSK:n lehdessä. Neuvoja, tilastotietoja tai muuta informaatiota tarvitessaan kasvattaja voi kääntyä jalostustoimikunnan puoleen. Jalostustoimikunnan työ perustuu tähän jalostuksen tavoiteohjelmaan. Jokainen tapaus käsitellään yksilöllisenä ja harkinnan mukaan voidaan näistä ohjeista joustaa tai niitä voidaan tarvittaessa tiukentaa. Koko rotua koskevia tietoja pyritään julkaisemaan Saksanseisojakerhon jäsenjulkaisussa mahdollisimman paljon.

Populaation kokonaistilanne ja rakenne: Rotujärjestön nimeämä rodun vastuuhenkilö ja jalostusneuvoja tukevat kasvattajia yhdistelmien suunnittelussa ja tuonneissa. Suositaan tuonteja ja keinosiemennystä tuontispermalla populaation laajentamiseksi. Keinosiemennystä huonon luonteen tai astumishaluttomuuden vuoksi ei tule hyväksyä. Tarkkaillaan vuosittain jalostukseen käytettävien tuontikoirien sekä tuontispermalla keinosiemennettyjen yhdistelmien lukumäärän suhdetta kotimaisten koirien yhdistelmien lukumäärään.

Luonne: Tuomareiden tulee huomioida entistä tarkemmin koekertomuksissa ja näyttelyarvosteluissa mikäli koiran luonteessa on jotain huomauttamista. Jalostukseen ei tule käyttää arkoja, ääniherkkiä tai aggressiivisia koiria. Tarkkaillaan virallisten luonnetestien ja –kuvauksien tuloksia ja lukumääriä sekä koe- ja näyttelyarvostelujen luonteeseen liittyviä merkintöjä vuosittain.

Käyttöominaisuudet: Tuomareiden toivotaan kirjaavan koiran ominaisuudet koekertomukseen nykyistä tarkemmin, jotta saadaan tietoa koirien jalostusominaisuuksista. Kannustetaan harrastajia osallistumaan KAER-kokeeseen sekä muuhun rodunomaiseen harrastustoimintaan. Tarkkaillaan koetuloksien lukumääriä ja tuloksia vuosittain.

Terveys: Rotujärjestön jalostustoimikunta kerää koirien terveyttä koskevaa tietoa ja tiedottaa siitä kasvattajille. Kasvattajia rohkaistaan käyttämään rodun vastuuhenkilön ja jalostusneuvojan apua yhdistelmiä ja tuonteja harkitessa tiedottamalla heille jalostustoimikunnan työstä mm. rotujärjestön internetsivuilla. Tarkkaillaan rodun terveystutkimuksien lukumääriä sekä tuloksia vuosittain.

Ulkomuoto: Ulkomuotoarvostelussa tulee kiinnittää huomiota terveeseen, rodulle tyypilliseen ja käyttötarkoitukseen sopivaan rakenteeseen. Tarkkaillaan näyttelykäyntien lukumääriä sekä tuloksia ja arvostelujen sisältöjä vuosittain.

Kuvassa stabyhoun työssä. Käyttötarkoitukseen sopiva rakenne ja luonne, sekä hyvä terveys antavat mahdollisuuden pitkään ja aktiiviseen elämään.

6.4. UHAT JA MAHDOLLISUUDET SEKÄ VARAUTUMINEN ONGELMIIN

Taulukko 17. SWOT-analyysi rodun tilasta

<p>VAHVUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rotujärjestöllä toimiva organisaatio, joka mahdollistaa näyttely- ja koetoiminnan sekä tiedonkeruun - Avoin informaation jakaminen Kennelliiton ja Saksanseisojakerhon tietokantojen kautta - Sopusuhtainen ja liioittelematon rakenne - Soveltuu erilaisiin harrastuksiin ja perhekoiraksi - Kasvattajien hyvät yhteydet ulkomaille 	<p>MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Terveystutkimusten lisääntynyt määrä - Kansainvälinen yhteistyö - Tuontien yleistyminen - Kasvanut kiinnostus erilaisia harrastuksia kohtaan - Avoimuuden lisääntyminen kasvattajien ja rodun harrastajien parissa
<p>HEIKKOUEDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kapea geenipohja - Jalostustyössä ei nykyisellään hyödynnetä 	<p>UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rodun pienilukuisuus maailman mittakaavassa ja sen tuoma uhka geneettiseen monimuotoisuuteen

tarpeeksi jalostusnäyttöä - KAER-kokeissa palkittujen koirien vähäinen määrä - Luonnetesteissä ja – kuvauksissa käytettyjen koirien vähäinen määrä - Ei vielä riittävästi tietoa eri sairauksien yleisyydestä ja periytyvyydestä	- Rodun suosion liian nopea kasvu ja sen tuomat negatiiviset asiat populaatioon, kuten kannan nopeasta kasvusta johtuva geenipohjan kapeneminen - Rodun suosio saattaa edistää rodun kasvatusta terveyden ja luonteen kustannuksella
---	---

RISKI	SYY	VARAUTUMINEN	VÄLTTÄMINEN	MERKITYS
Rodun terveydentilan heikentyminen	Kapea geneettinen pohja. Sairaot ja tutkimattomat koirat jalostuksessa. Jälkeläisnäyttöä ei hyödynnetä. Ulkomaisten koirien taustojen huono tuntemus.	Kerätään tietoa koirien terveydentilasta ja tiedotetaan kasvattajia. Aktiivinen yhteistyö kasvattajien ja yhdistysten välillä. Terveiden merkityksen korostaminen jalostustyössä.	Sairaiden koirien karsiminen jalostuksesta. Avoin tiedonvälitys ja tulosten tilastointi. Tuontikoirien ja keinosiemennysten hyödyntäminen jalostuksessa.	Jalostusmateriaali heikentyy, kapenee tai loppuu kokonaan.
Tuontikoirien terveystaustojen huono tuntemus	Terveystietoja ei ole saatavilla. Ulkomaisten yhdistysten ja kasvattajien kiinnostuksen puute terveystutkimuksia kohtaan.	Aktiivinen ja avoin yhteistyö ulkomaisten yhdistysten ja kasvattajien kanssa.	Tutkitumpien ja terveiden koirien vaatiminen jalostusvalintoja tehdessä.	Kantaan tulee lisää perinnöllisiä sairauksia ja vikoja.
Kannan geneettisen pohjan kaventuminen	Jalostuskoirien sisäsiittoisuus ja korkean sukusiitosasteen yhdistelmät. Matadoriurostien käyttö jalostuksessa. Samojen yhdistelmien toistaminen.	Koirien jalostuskäytön seuranta ja sukusiitosasteiden pitäminen mahdollisimman matalalla tasolla.	Siitosmatadorien ja korkeiden sukusiitosasteiden välttäminen. Huolenpito siitä, että tarjolla olevaa jalostusmateriaalia hyödynnetään parhaan mahdollisimman monipuolisen geeniperimän siirtämiseksi tuleville sukupolville.	Jalostuspojan heikkeneminen ja kapeneminen. Geeniperimä muuttuu suppeammaksi ja sairaudet lisääntyvät.
Rodun kehittyminen muotiroduksi ja	Rekisteröintimäärien ja rodun tunnettavuuden	Aktiivinen rodun tilanteen seuranta. Kohonneen	Kasvatustyön suunnitelmallisuus ja vastuullisuus.	Rodun tason laskeminen. Pentuja syntyykin

kannan liian nopea kasvu	kasvu.	kysynnän tiedostaminen.	Yhdistelmiä ei tehdä väärin perusteiden vain kohon kysynnän vuoksi. Kiinnostuneiden ihmisten perusteellinen valistus rodusta ja sen vaatimuksista.	liikaa eikä niille ole enää kysyntää.
--------------------------	--------	-------------------------	--	---------------------------------------

6.5. TOIMINTASUUNNITELMA JA TAVOITEOHJELMAN SEURANTA

Populaation koko ja rakenne: Seurataan populaation kokoa ja rakennetta, sekä laajennetaan rodun geenipohjaa. Haetaan PEVISA-ohjelmalle jatkoa ja pidetään siinä nykyisenmuotoinen jälkeläisrajoitus (21 jälkeläistä / koira, kuitenkin niin että viimeinen, rajan ylittävä, pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan). Kannustetaan koirien tuomiseen ulkomailta, sekä tuontisperman käyttöön.

Terveys: Jatketaan rodun lonkka- ja kyynärkuvausten lukumäärän kasvattamista. Haetaan PEVISA-ohjelmalle jatkoa ja pyritään lisäämään siihen myös kyynärkuvauspakko. Kannustetaan omistajia ja kasvattajia käyttämään koiriaan myös muissa terveystutkimuksissa rodun tilanteen selvittämiseksi, esimerkiksi silmäsairauksien ja selkäongelmien osalta.

Luonne: Kannustetaan useampia omistajia ja kasvattajia viemään koiransa viralliseen luonnetestiin tai – kuvaukseen. Seurataan kokeisiin ja näyttelyihin osallistuneiden koirien määrää, sekä niissä saatujen arvosteluiden luonnemerkintöjä. Tiedotetaan jalostustoimikuntaa tilanteesta.

Kuvassa stabyhoun-pennut

Käyttöominaisuudet: Kannustetaan omistajia ja kasvattajia testaamaan koiransa KAER-kokeessa.

Ulkomuoto: Seurataan rakenteen terveyttä ja rodunomaisuutta, sekä puututaan mahdollisiin ongelmiin tiedotuksella. Jalostukseen käytettävät koirat ovat saaneet näyttelyssä avoimessa luokassa tai junkkarin ulkomuotokatselmuksessa laatumaininnan ”hyvä”, joka ei ole tullut huonosta luonteesta johtuen. Kannustetaan omistajia ja kasvattajia

viemään koiransa ulkomuotoarvosteltavaksi ja säilytetään vähintään nykyinen näyttelykäytien lukumäärä suhteessa koirien lukumäärään.

7. LÄHTEET

SKL internetsivut / Jalostustietokanta Koiranet

Saksanseisojakerhon internetsivut / Tietokanta

Stabyhounien jalostuksen tavoiteohjelma ajalle 1.1.2011-31.12.2015

Dooper, W. Frisian Pointing Dog and Frisian Water Dog. Teoksessa The Dutch Breeds/Bas Bosch. Dutch Kennel Club. Amsterdam 2002.

Dooper.W. De Stabij – Bijke in alle opzichten. Dooper Publicaties. Sneek 2002.

SKL nettisivut / Lonkanivelen kasvuhäiriöt, ELT Anu Lappalainen

SKL internetsivut / Kynärnivelen kasvuhäiriöt, ELT Anu Lappalainen

SKL internetsivut / Yleisimmät perinnölliset silmäsairaudet, ELL Päivi Vahapelto ja ELT Anu Lappalainen

NVSW internetsivut / Nederlandse Vereniging voor Stabijhoun en Wetterhoun (hollannin rotujärjestö)

NVSW tietokanta / Zooeasyonline

Svenska Kennelklubben internetsivut / jalostustietokanta Hunddata

Canine Epilepsy Network / canine-epilepsy.net